

Uspeh 5. koroških kulturnih dni

V četrtek, 27. 12. 1973 dopoldne, je v predavalnici 4 celovške Delavske zbornice, otvoril dr. Pavel Apovnik 5. koroške kulturne dni. Kulturni dnevi imajo kot posebnost novo organizacijsko ureditev, po kateri so bila strokovna predavanja porazdeljena na različne sekcije, kjer so udeleženci po kratkih uvodnih predavanjih imeli priliko, v bolj strokovni diskusiji prereševati teme, ki so jih posebej zanimale. Kot je poudaril dr. Apovnik, je bila letos tudi širše zajeta nemška publika: saj je bila na sporedu kulturnih dni tudi diskusija o ideji in koroški resničnosti človekovih pravic. Prav tako je dr. Apovnik omenil potrebo po reorganizaciji pripravljalnega odbora za kulturne dni. Ne gre, je ugotovil dr. Apovnik, da obstoji sicer odbor, večina dela pa dejansko sloni na le nekaj zelo tako preobremenjenih funkcionarjih. Novi organ, ki naj bi prevzel priprave, naj bi imel na skrbi tudi znanstveni program koroških Slovencev.

Dr. Pavel Apovnik je ob tej priliki tudi spregovoril prvič o svojem novem deokrogu v okviru novoustanovljenega infor-

macijskega in izobraževalnega urada za koroške Slovence pri deželni vladi. Dejal je, da bo sprva treba ugotoviti stanje na kulturnem področju južne Koroške, ter nato določiti prioritete za delo med koroškimi Slovenci. Hkrati je dr. Apovnik dejal, da bo njegovo delo rodilo uspehe le tedaj, če bo imel zaupanje vseh koroških Slovencev ter njihovo pomoč.

V prvem plenarnem predavanju je dr. Avguštin Malle govoril o ljudskem štetju 1971. Ugotovil je, da je bilo ljudsko štetje naperjeno proti koroškemu slovenskemu prebivalstvu že po svoji tradiciji in seveda tudi po izključno nemških formularjih za koroške Slovence (sezonski delavci so imeli formularje v materinščini). Kot občevalni jezik je bil natisnjen le nemški, ostale je bilo treba dodati, pač pa so imele razne verske skupine, ki imajo mnogo manj pripadnikov kot koroški Slovenci, svojo rubriko. Dr. Malle je nato slikal še sociološke in psihološke momente ter ostale faktorje, ki vplivajo na ljudsko štetje.

Po predavanju dr. Malleja je prof. dr. Bogo Grafenauer otvoril razstavo o kmečkih puntih na Slovenskem. Dr. Grafe-

nauer je poudaril pomen te razstave, predvsem za koroške Slovence, saj so imeli kmečki upori svoj izvor prav na Koroškem.

V četrtek zvečer je bil v modri dvorani celovškega Doma glasbe tudi literarni večer, na katerem so brali iz svojih del slovenski literati (Glej poročilo na 3. strani „Lep literarni večer v Celovcu“).

O ljudskih štetjih 1939 in 1971

Popoldne je v prvi sekciji, ki se bavi z manjšinsko politiko, spregovoril sprva prof. dr. Tone Zorn o ljudskih štetjih leta 1939 in leta 1971. Predvsem ljudsko štetje 1939. leta je koroškim nacionalistom trn v peti, je dejal predavatelj, ker kaže pod Hitlerjevimi režimom izvedeno štetje zdaleč več pripadnikov slovenske jezikovne skupnosti kot zadnje štetje v prvi republiki. Leta 1939 so namreč našli 44.708 Korošcev slovenskega jezika, leta 1951 pa jih je bilo v tej kategoriji zapisanih 42.092 ljudi. Pri ljudskem štetju leta 1939 so prvič uporabljali tudi jezikovno kategorijo „windisch“, ki je tedaj nastopila svojo vlogo kot usodno cepilno sredstvo Slovencev med zavednimi — „nacionalni“ element — ter tistimi, ki pač raje izhajajo brez vsakega konflikta. Dr. Tone Zorn je tudi prepričljivo ovrgel eksaktnost statističnega centralnega urada in predvsem točnost števnih komisarjev po posameznih občinah, ko je nakazal, da so ponekod nihale pri dveh zaporednih štetjih do 50 odstotkov in več priznanja k slovenskemu poreklu, in to tako v prid Slovincem kot v njih škodo.

Glede štetja leta 1971 je dr. Zorn omenil, da je opazna tendenca po izločitvi Zilje in širše celovške okolice in velikovškega sodnega okraja iz območja manjšinskega var-

stva. Kar zadeva kategorijo „windisch“, je dejal dr. Zorn, se je le-ta v veliki večini priključila nemštvu, le majhen del je našel pot k slovenstvu.

- Tako se težnja leta 1939, atomizirati koroške Slovence, ni uveljavila v pričakovani obliki, pač pa je tvorba „windisch“, s tem da se je priključila nemštvu, na drugi način škodovala slovenski narodnostni skupnosti. Tako je treba razumeti zadnje izjave predstavnikov Zveze windischarjev, po katerih je „windisch“ slovansko oziroma slovensko narče. Te izjave, je dejal dr. Zorn, pa dokazujejo tudi, da je kategorija „windisch“ le politična tvorba.

Nato je predaval dr. Matevž Grilc o vplivu števila pripadnikov manjšine na možnosti uveljavljanja v večinski družbi. Predavatelj je s pravnega vidika orisal možnosti slovenskega zastopnika v parlamentu, zveznem zboru, deželnem zboru, v občini ter v raznih poklicnih interesnih zbornicah. V občinah južne Koroške so Slovenci začrtali s samostojnimi nastopi pravo pot, je dejal dr. Grilc. Te možnosti soustvarjanja po političnih forumih bo treba še bolje izgraditi, predvsem v delavski in trgovski zbornici ter tudi v raznih podjetjih, kjer imajo sindikalna zastopstva, če v obratu dela več kot dvajset ljudi. Predvsem v diskusiji so udeleženci živahno razpravljali o možnostih političnega nastopa pri deželnozbornih volitvah leta 1975. Ténor vseh mnenj je bil, da se bo treba kmalu odločiti; samostojen politični nastop sicer terja določen riziko, pač pa na lastni listi izvoljen slovenski poslanec ni vezan ne na strankarsko disciplino in tudi ne na ostale politične kupčije...

Več o teh predavanjih boste slišali v posebni oddaji o Koroških kulturnih dnevih.

UVODNIK

Pogled nazaj in naprej

Ob začetku leta se ozremo nazaj in pogledamo naprej. O preteklem lahko napravimo sklepe in obračun, v novo pa moremo le staviti upe.

Ko smo pred letom dni stali na podobnem mestu, nas in uso deželo je obremenjevala dediščina iz jeseni 1972. Ti dogodki so dokazovali, da večinski narod noče priznati slovenski skupnosti tega, kar zagotavlja mednarodna obveznost državne pogodbe. Kazalo je, da hohnujskana množica s podiranjem dvojezičnih tabel zbrisati s koroške zemlje tudi koroške Slovence, ki na tej zemlji živijo že nad tisoč let.

Dogodki jeseni 1972 so dokazali vsemu svetu, da tudi polnomočno sprejeti zakoni na Koroškem niso izvedljivi, saj sta celo kancler Kreisky in deželni glavar Sima kapitulirala pred divjanjem ulice.

Ta dejstva so obremenjevala politično vzdušje vse leto 1973. Napetost se je stopnjevala še v času občinskih volitev marca meseca. Te volitve so povzročile premik političnega lica v vodstvu socialistične stranke in bodo aprila 1974 dale zadnjo piko tej spremembi z odstopom deželnega glavarja Hansa Sime.

Delovati je začela tako imenovana komisija za dvojezične table, o kateri je kancler Kreisky mislil, da bo rodila v par mesecih konkretne sadove. Tekom poletja se je kancler Kreisky vendar odločil za nov dodatni kontaktni komite, v katerem so mogli tudi zastopniki Slovencev sodelovati. Ne komisija in ne komite tekom leta 1973 nista prišla do uspešnih izsledkov in tako ostane vprašanje izpolnjevanja državne pogodbe še

vedno odprto, že devetnajst let po podpisu državne pogodbe.

Avstrijska sinoda je tekom svojega zasedanja na Dunaju jasno izpovedala zahtevo po ureditvi nerešenih vprašanj slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji. Na kulturnih dneh je prišla jasno zahteva po ureditvi teh obveznosti iz državne pogodbe do izraza, še bolj jasno pa so se izrekli diskutanti na podijski diskusiji v Delavski zbornici 29. decembra 1973.

V svojem novoletnem govoru je tako deželni glavar na radiu kakor krški škof v celovški stolnici pozval večinski narod k strpnosti, ker je država dolžna izpolniti to, kar se je obvezala v državni pogodbi.

Tokrat pa stojimo poleg navedenih nerešenih političnih nalog tudi pred pretečimi gospodarskimi vprašanji. Četrta vojna med Izraelci in Arabci zadnjega oktobra je odprla do sedaj nepoznano vprašanje, kako in kje dobiti potrebno olje za pogon tovarn, za pogon traktorjev in avtomobilov. Po vsej verjetnosti se bo to vprašanje v doglednem času le nekoliko uravnalo, vprašanje cen pa bo zadelo vse evropsko in izvenevropsko gospodarstvo. Cene olja naraščajo in bodo naraščale še naprej. S tem bo težko prizadeta vsa produkcija, ki sloni na olju, ves promet se bo podražil, verjetno bo obstala tudi marsikatera tovarna, ki z zastarelimi stroji ne bo zmogla konkurirati na trgu in sledila bo zopet že dvajset let nepoznana brezposelnost.

To gospodarsko vprašanje bo prizadelo vse države sveta, one, ki imajo visoko razvito industrijo in tudi tiste, ki imajo odvisno delovno silo. M-r.

Gospodarstvo - zemljiška politika

Ena doslej najbolj zanemarjenih tem je bila predmet izvajanj inšpektorja Blaža Singerja. Za oceno gospodarske politike koroških Slovencev se doslej nihče ni zmenil. Morda je razlog za to neupoštevanje dejstvo, da koroški Slovenci kot narodnostna skupnost sploh niso imeli ne gospodarske politike in ne koncepta zanjo. Tako jo doslej niti ignorirali niso. Ker pa je gospodarska zakoreninjenost eden najbistvenjših pogojev za narodnostni obstoj, je moral Blaž Singer v svojem predavanju ugotoviti, da se koroški Slovenci niso znali na lastni zemlji zakoreniniti.

Predavatelj je na podlagi statističnega materiala dokazal, da so se prebivalci južne Koroške množili dokaj hitreje kot na ostalem Avstrijskem, kljub temu je bil porast prebivalstva na dvojezičnem ozemlju za polovico manjši kot v ostali Avstriji. Vzrok temu, da se je odselilo 35.000 Slovencev, je bilo zanemarjanje industrializacije na lastnih tleh, in tako so ljudje šli s trehuhom za kruhom. Nasprotno pa so po plebiscitu prišli na slovensko ozemlje mnogi rajhovci, ki so preko bank, ki so imele namen pospeševati nemštvo izven države, prejeli takšne vsote, da so imeli boljše pogoje na slovenski zemlji kot pa slovenski kmet. Pa tudi zavedni in na celotno Nemčijo orientirani kmetje so dobili take podpore. In kakšna je bila slovenska obramba proti temu valu po-

nemčevanja? Slovensko združništvo je ravnalo skrajno tradicionalno in brez vsakega rizika. Za kredite so bile potrebne gotovosti, ki jih je zmogel le večji kmet. Za slovensko delavstvo se že tedaj nihče ni zanimal in tako je slovenski proletariat zašel v denarno odvisnost nemških kreditnih zavodov. Že leta 1924 pa je bila z odlokom prepovedana slovensčina kot poslovalni jezik. Takratna kmetijska zbornica pa Slovencev ni upoštevala kot enakopravne partnerje.

V koreferatu je nato dr. Pavel Apovnik govoril o raznih pravnih določbah v zvezi z vsakovrstnimi transakcijami zemlje. Dr. Apovnik je citiral oba nova tozadevna zakona deželnega zbora. Glede zakona o omejitvi razprodaje zemlje tujcem je dejal dr. Apovnik, da bo sicer ta zakon otežkočil razprodajo zemlje, onemogočil pa je ne bo. Zakon je namreč prav široko zajet, našteva dokaj pogojev za nakup, pač pa ima zaradi svoje širine tudi gotove luknje. Prav tako je razpravljajal tudi ob novem zakonu o zemljiškem prometu.

V živahni in nadvse dolgi diskusiji — pri diskusiji sami je bil navzoč tudi poslevodeči podpredsednik Zveze slovenskih združenj dr. Mirt Zwitter — je bilo predvsem govora o gospodarskem konceptu tako za koroške Slovence kot še posebej za Zvezo (Nadaljevanje na 8. strani)

Odprto pismo o neizpolnjenem arhivskem sporazumu med Jugoslavijo in Avstrijo

Dne 26. junija 1973 je minilo 50 let, odkar je bila med tedanjo Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in Republiko Avstrijo podpisana pogodba, ki je znana pod imenom Arhivski sporazum. Pogodba spada v serijo pogodb med nasledstvenimi državami Avstro-Ogrske, ki rešujejo na bazi senžermenske in trianonske mirovne pogodbe vprašanja pripadnosti arhivov in drugih kulturnih dobrin, vprašanja, ki so nastala po razpadu stare monarhije, in določbe te pogodbe so v veliki meri identične z določbami v pogodbah, ki jih je Avstrija sklenila z drugimi nasledstvenimi državami. Te določbe za Avstrijo niso neugodne. Obveznosti Avstrije, da izroči kulturne dobrine, ki so bile na njenem ozemlju kot posledica dominacije stare monarhije nad jugoslovanskimi pokrajinami, se omejujejo skoraj izključno (z izjemo predmetov, odnešenih med prvo svetovno vojno) na arhive; tako je bila Avstriji priznana pravica, da ohrani npr. v svojih zbirkah rezultate arheoloških izkopavanj na ozemlju Jugoslavije in v svojih bibliotekah dolžnostne izvode knjig in periodičnih publikacij, ki so izšle na jugoslovanskem ozemlju stare monarhije. A tudi glede arhivov je obveljalo v glavnem načelo provenience, ki se je zanj borila sama Avstrija; obvezala se je izročiti v glavnem le arhive, ki so nastali kot arhivske enote na danes jugoslovanskem ozemlju in prišli potem na ozemlje današnje Avstrije; Avstriji je bila priznana pravica, da ohrani v glavnem vse arhive svojih centralnih, pokrajinskih in drugih uradov, ki so nastali na njenem ozemlju, a so se tikali jugoslovanskega ozemlja, z izjemo nekaterih serij, ki so imele še vedno svoj pomen za administracijo jugoslovanske nasledstvene države.

Medtem ko je Avstrija svoje obveznosti te vrste do drugih nasledstvenih držav izpolnila, je pa ostal njen arhivski sporazum z Jugoslavijo skoraj v celoti neizvršen. Skoraj vse, kar je Avstrija izročila Jugoslaviji, je izročila v dobi med letom 1918 in sklenitvijo arhivskega sporazuma l. 1923. Na drugi strani pa je Avstrija izročila npr. Madžarski nekatere arhivalije, za katere se je v arhivskem sporazumu obvezala, da jih bo izročila Jugoslaviji, in naša država je nato dobila te arhivalije od Madžarske po drugi svetovni vojni. Glavni vzrok za neizvrševanje arhivskega sporazuma je bil v nemškem nacionalizmu tedanjih avstrijskih arhivarjev, vodilna osebnost arhivske politike prve avstrijske republike je bil pa tedanji direktor dunajskega Staatsarchiva dr. Ludwig Bittrner, ki je po lastnih izjavah preprečeval izvedbo te pogodbe, nato med drugo svetovno vojno organiziral ropanje arhivov v okupirani Jugoslaviji in njih odvažanje v Avstrijo, ob zlonamernosti pa izvršil samomor. Po drugi svetovni vojni je nastalo tako poleg vprašanja izvedbe arhivskega sporazuma iz l. 1923 še vprašanje kulturne restitucije, t. j. vrnitve kulturnih predmetov, ki so bili v dobi okupacije med drugo svetovno vojno odnešeni iz ozem-

lja Jugoslavije na ozemlje Avstrije; v prvih letih po vojni so bili mnogi predmeti restituirani, vendar pa to delo ni bilo dokončano. Leta 1958 je bil podpisan protokol, potrjen od obeh vlad, kjer je bil dosežen sporazum o tem, da je treba arhivski sporazum iz l. 1923 izvesti, delo na kulturnih restitucijah pa dokončati, ter določena procedura za rešitev obeh vprašanj. Ko je pa nato naša država l. 1960 predložila liste svojih zahtev na podlagi arhivskega sporazuma in protokola, je nastala v določenih krogih v Avstriji kampanja, ki je zahtevala, da naj jugoslovanske zahteve na podlagi arhivskega sporazuma iz leta 1923 odklonijo. Na pogajanjih na Dunaju leta 1961 je prišlo do konkretne diskusije le o jugoslovanskih zahtevah glede restitucij kulturnih predmetov, tedaj in pozneje je prišlo do načelnega sporazuma o vrnitvi kulturnih predmetov, za katere je bilo mogoče ugotoviti, da se nahajajo na ozemlju Avstrije, vendar pa tudi ta načelni sklep od danes ni uresničen. Kar se pa tiče zahtev na podlagi arhivskega sporazuma iz l. 1923, se je z avstrijske strani odklanjalo, da bi se sploh diskutiralo o konkretnih jugoslovanskih zahtevah. Na tem stališču vztraja Avstrija v bistvu še danes.

Historiat neizvajanja arhivskega sporazuma iz l. 1923, potrjenega s protokolom l. 1958, predstavlja svojevrsten primer neizpolnjevanja prevzetih obveznosti. Avstrija odklanja izpolnitev obvez, ki jih je izvršila v odnosu do drugih nasledstvenih držav, naša država pa ni dosegla pravic, ki jih je dosegla v odnosu do Madžarske in v glavnem tudi v odnosu do Italije. Avstrija ne navaja protargumentov proti konkretnim našim zahtevam, ampak odklanja diskusijo o konkretnih zahtevah sploh. Iz vsega navedenega je razvidno, da določbe arhivskega sporazuma za Avstrijo niso neugodne. Večina jugoslovanskih zahtev bazira na načelu provenience, formuliranem od Avstrije, vsebinsko gre pa po večini za regionalne in lokalne arhive, ki jih je treba študirati v zvezi z njihovo pokrajino, nobenega smisla pa nima, da bi se nahajali v arhivih tuje države. Ti arhivi za Avstrijo ob bogastvu njenih arhivov ne predstavljajo posebne vrednosti, zanje pa tudi ni posebnega interesa. Na drugi strani so pa oni za nas zelo dragoceni. Na rešitvi tega vprašanja je direktno zainteresirana večina jugoslovanskih republik, najbolj pa seveda tisti predeli, za katere velja, da je zaradi njihove zgodovinske preteklosti obsežna razdobja njihove zgodovine mogoče študirati prvenstveno le na podlagi arhivalij, ki se še danes v nasprotju z določbami arhivskega sporazuma nahajajo v avstrijskih arhivih. Zato izražamo pričakovanje, da bo Avstrija uvidela, da je treba to sprejeto mednarodno obveznost izvršiti.

Sledijo podpisi:

Jugoslovanska arhivska in zgodovinska društva ter Skupnost jugoslovanskih univerz.

Zgodovinski vrh, ki naj bi združil Belfast in Dublin

Zgodovinski dogodek lahko imenujemo konferenco, ki je bila v južnoangleškem mestecu Sunningdal, med predstavniki republike Irske in Velike Britanije ter predstavniki najvažnejših političnih skupin na Severnem Irskem, to je unionistične stranke (protestantske večine) ter socialdemokratske-laburistične, ki predstavljajo katoliško manjšino na Severnem Irskem.

Konferenca se je začela z lepo potezo dobre volje: britanski ministrski predsednik Heath je namreč izjavil, da so pred božičem izpustili na svobodo nekaj, na Severnem Irskem zaprtih oseb, ki so bile osumljene ilegalne dejavnosti. Na tem „vrhu“ je šlo za interese Velike Britanije in republike Irske, je dejal Heath. Po njegovem mnenju naj bi bil bodoči „irski svet“, katerega cilj bi bil zblizanje in sožitje obeh delov „zelenega otoka“, sestavljen iz predstavnikov

izvršne oblasti severa in juga ter posvetovalnega organa iz zastopnikov strank obeh parlamentov. Sklepi in odločitve bi morali biti na vladni ravni.

PERZIJSKI ŠAH V AVSTRIJI

Na dvodnevem privatnem obisku se je mudil minuli teden v Avstriji perzijski šah Reza Pahlevi. Iranski državni poglavar je bil na zdravniškem pregledu. Njegovo zdravstveno stanje je pregledal znani dunajski zdravnik prof. Karel Fellingner. Ob tej priložnosti se je perzijski šah srečal z avstrijskim predsednikom Franzem Jönasom, zveznim kanclerjem dr. Brunom Kreiskyjem in nekaterimi drugimi ministri, kot poročajo, so se razgovori sukali o najnovejši krizi na naftnem področju. Zvezni kancler je v ta namen prekinil svoj dopust v Lech am Arlbergu.

Prva faza ženevske konference o Bližnjem vzhodu končana

Pred božičem se je v Ženevi končala prva faza mirovne konference o Bližnjem vzhodu. Dvodnevno srečanje je bilo uspešno in polno obetov. Ministri so odšli, za seboj so pa pustili svoje zastopnike, veleposlanike, ki nadaljujejo z medsebojnimi posveti. Hkrati se pripravljata na delo vojaška delovna skupina, ki bo nadaljevala izraelsko-egiptovska pogajanja, seveda tokrat v ženevski Palači narodov. Ta vojaška komisija je sestavljena iz predstavnikov Združenih narodov, Egipta, Izraela, ki bo nadomestila pogajanja, ki so jih imeli do sedaj na cesti pri 101. kilometru.

Kot poročajo iz Ženeve, sta prva dva dneva prinesla dokaj obetajočih znamenj, ki govore v prid upanju, da se je led začel taliti. Glavni tajnik Organizacije združenih narodov Kurt Waldheim je izjavil, da je bistveni del pogajanj potekal zunaj konferenčne dvorane na medsebojnih srečanjih zunanjih ministrov. Tako sta se zunanja ministra Gromiko in Kissinger sestala v dveh dneh posebej dvakrat. Kissinger je poleg tega povabil k sebi egipčanskega zunanjega ministra Fahmija, medtem ko je bil izraelski zunanji minister A. B. Eban na obisku pri Gromiku. Kot se je pri tej priliki izvedelo, nameravata Sovjetska zveza in Izrael ponovno obnoviti diplomatske stike, ki so jih pretrgali v šestdnevni vojni med Egiptom in Izraelom leta 1967.

Vsi dosedanja pozitivni premiki pomenijo torej dober uvod za poznejša izredno težavna pogajanja, ki se bodo nadaljevala čez nekaj tednov v Ženevi.

Po informacijah londonskega časopisa „Sunday Telegraph“, sta se Združene države

ve Amerike in Sovjetska zveza že zedinili o zemljevidu, ki naj bi prinesel mirno poravnavo na Bližnjem vzhodu.

Meja med Avstrijo in Češkoslovaško bolj človeška

DUNAJ. — V petek, 21. decembra 1973, sta češkoslovaški poslanik Karel Komárek in avstrijski zunanji minister dr. Rudolf Kirchschläger podpisala pogodbo o skupni državni meji. Pogodba upošteva novo mejo na temelju regulacije reke Marche. Istočasno sta v Pragi podpisala pogodbo češkoslovaški zunanji minister Bohuslav Hnousek in avstrijski poslanik Georg Schlumberger o postopku, za preiskavo kršitve skupne državne meje. Pogodba predvideva mešano preiskovalno komisijo po vzoru z Madžarsko. Obe pogodbi pa morata državi še ratificirati (odobriti). Tu gre zlasti za preprečitev samovoljnih posegov, kot je bil na primer sestrelitev dveh avstrijskih športnih letal na obmejnem ozemlju, pri katerih so bila vpletena češkoslovaška lovška letala, ki so imela za posledico začasen odpoklic avstrijskega poslanika iz Prage na Dunaj.

Dr. Kirchschläger je označil podpis pogodbe kot dobro znamenje v razvoju odnosov med obema državama. Poslanik Komárek je na Dunaju govoril o utrditvi odnosov.

Koroški Slovenci trpijo diskriminacijo

(Nadaljevanje in konec)

Med mnogimi diskriminacijami, ki so najbolj odjeknile izven Koroške v svetu, je prav gotovo najbolj odbijajoča tista glede bolnikov v celovski bolnišnici. Zdravniško društvo iz Ljubljane, Slovenija, Jugoslavija, se je čutilo dolžno poslati odprto pismo vsem avstrijskim zdravnikom zahtevajoč, naj uporabijo ves svoj vpliv in naj odpravijo v svojih sektorjih sramotno diskriminacijo, ki je tako v nasprotju z zdravniško etiko.

Diskriminacija etničnih skupin je seveda tudi izven Koroške, v vsej Avstriji. Dunajska revija „Die Furche“ je leta 1968 v št. 43 zapisala: „Avstrija tretira svoje manjšine skoro na sličen način kot je nekaj Prusija ravnala z Vendi, Kašubi in Mazuri.“ In švicarski list „Neue Zürcher Zeitung“ je leta 1970 zardil: „Zaničevanje, ki ga imajo nemški Avstrijci do oseb, ki govore in žive drugače, se čuti predvsem v obmejnih krajih (na Koroškem in Štajerskem) in ga z lahkoto zaznajo tudi tujci“. V treh člankih je neki italijanski časopis na Južnem Tirolskem primerjal diskriminacijo proti Slovencem na Koroškem z mnogo boljšim položajem nemške manjšine na Južnem Tirolskem.

Glede teh oblik diskriminacije je univ. profesor dr. Hilckman zapisal:

- „Metode, ki jih uporabljajo ti privr-
- ženci nemštva, bi osramotile in ožigosale kogar koli. Tu se uporabljajo metode,
- ki jih je treba dobesedno označiti za duhovno moritev... Vsi in vsak Slovenec je izpostavljen skušnjavi sramu svoje narodnosti in njeni odpovedi... Akcije, ki gredo od sistematičnega sugeriranja občutka manjvrednosti do odkritega terorja, v celoti spominjajo na metode, ki jih je nacistična država uporabljala proti Slovencem... Razumeli bomo problem samo, če poznamo položaj Koroške, in če vemo, da danes sedijo na položajih v upravi in v političnem in gospodarskem življenju v veliki večini iste osebe, ki so bile prej najhujši zatiralci Slovencev, isti, ki so leta 1942 organizirali deportacije celih družin in odkrito proglasili za svoj cilj totalno iztrebljenje tega naroda.“

NOVA OBSODBA

Ni čudno, da Avstrijci javno govorijo o svojih načrtih. Ob 50-letnici plebiscita (1970) je revija „Ruf der Heimat“, glasilo organizacije KHD nacistične tendence, objavilo članek, v katerem odkrito zagovarja iztrebljenje Slovencev. Avtor piše: „Na Koroškem zgodovina še ni potegnila ločilne črte. Ta bo začrtana med dvema narodoma, ko eden

od njiju ne obstoja več. Tako je obrambni boj iz leta 1920 prav tak leta 1970: obrambni boj z orožjem srca in duha in tako bo, dokler bo nemški narod tu in slovenski narod tam...“

Te besede so Slovenci razumeli za ščuvanje na duhovni genocid ter so zahtevali pojasnilo od izdajateljev časopisa. Enako jih je razumel švicarski dnevnik „Neue Zürcher Zeitung“ z dne 31. 12. 1970, ko je zapisal, da si skupina, ki je odgovorna za članek, lasti znano mentaliteto iz nacističnih časov. Dnevnik dodaja, da kdor pozna Koroško, ve, da to možnost dejansko jemljejo v poštev na tajnih razgovorih.

Dunajski tednik „Die Furche“ je ob isti priliki ugotovil, da more biti skupina, ki bo morala izginiti, naravno samo slovenska.

Kakor se običajno dogaja v Avstriji, kadar gre za nastope proti nacistom, tudi v tem slučaju tožilec ni izkoristil svojih možnosti „zaradi pomanjkanja dokazov“.

DRAMA SE NADALJUJE:

- Diskriminacija Slovencev sega v njihovo narodno zavest, imena, jezik in sam obstoj. Isti ljudje, ki so leta 1938 izdali svojo domovino, krivijo Slovence izdaje. Le-te, zveste svoji slovenski narodnosti in legalni avstrijski domovini,
- pogostokrat označujejo za separatiste.
- Jugoslovane, Balkance, Azijce, itd. Kar dar prenapeteži slišijo v javnosti govorniti slovensko, pobesniijo.

To besnenje se je zlasti razbohotilo lanske leto, ko je zvezna vlada postavila nekatere dvojezične kašipote na južnem Koroškem: Slovence so fizično napadali, jih javno sramotili in jim grozili z izgonom iz dežele. V nekaj tednih so napise neonacistične tolpe uničile in jih v bučni manifestaciji prenesle v prestolnico Koroške, kjer so jih pometali na tla pred vladno palačo. Ti dogodki so vzbudili pozornost mnogih evropskih časopisov in celo v New Yorku. Na Dunaju je prišlo do manifestacije proti terorju na Koroškem, z napisi: „Včeraj Judje, danes Slovenci!“

V takih razmerah so povsem razumljive besede, ki jih je izrekel dr. Valentin Inzko da „je povsem res, da v zahodni Evropi ni narodne manjšine, ki bi bila izpostavljena tako hudomušni političnemu pritisku, ki bi bila tako zaskrbljena nad svojim obstojem, kakor je slovenska narodna manjšina“ te avstrijske province.

„O Estado de Sao Paulo“, 15. 7. 1973 str. 88.

Lep literarni večer v Celovcu

● V okviru Koroških kulturnih dni so nastopili v četrtek, 27. decembra 1974, v modri dvorani Doma glasbe štirje slovenski literati, ki jih je številnemu občinstvu predstavil koroški pesnik Andrej Kokot. Kokot je dejal, da v imenu prireditelja pozdravlja v naši sredi ustvarjalce slovenske besede, ki bodo s svojim nastopom v Celovcu izpopolnili in zaokrožili vsebinsko tako bogate 5. koroške kulturne dni. To so: pisateljica Mira Miheličeva, pesnik Tone Pavček, pesnik Jože Šmit in pisatelj Branko Hofman. Istočasno se je Kokot opravičil, ker niso prišli v Celovec literati, ki smo jih imenovali v slovenskih listih; od teh je bila navzoča samo Miheličeva.

● Med poslušalci smo opazili jugoslovanskega konzula Branka Coppaa, ravnatelja Slovenske gimnazije dr. Pavleta Zablatica in druge.

Pisateljica Mira Miheličeva je dejala, da je prav njo doletela čast, da se lahko predstavi prav ona koroškemu občinstvu. Sama je dejala, da piše romane (po številu jih ima že 12); piše pa tudi za mladino-otroke. Najbolj ji je pri srcu proza.

Mira Miheličeva je brala iz svojega romana Mala čarovnica. Ta ima štiri poglavja, v katerih glavna oseba pripoveduje svojo zgodbo. Umetnica nam je brala zgodbo dekleta (Ermi), katere domovina so bile Združene države Amerike (Cleveland), potem pa se vrne v kraje svojih slovenskih staršev. Tam najde same razvaline in upa najti svojo srečo.

Tone Pavček je rekel, da se je rodil na Dolenjskem, kjer pa danes ni več doma. Študiral je pravo in ga ni več potreboval, ker se je posvetil notranjemu

ključu — pesniku. Pravi, da je skušal dati otroški poeziji to, kar je sam nekoč kot otrok doživljal. Potem je prebral več svojih pesmi, od katerih naj omenim: Spomin na deda, Zapisi o zemlji, Naš dom, Plavati, Gluhonemi, Ribe.

Dalje se nam je predstavil pesnik in pisatelj Branko Hofman. Sam je povedal, da je hotel na tem literarnem večeru brati nekaj svojih pesmi, pa se je rajši odločil za prozo. Doslej je izdal dva romana: Strah in Ljubezen, letos pa izide še roman Ideali. Izdal je že šest pesniških zbirk in nekaj dram. Branko Hofman je prebral odlomek iz svojega romana Ljubezen.

„Ker sem zadnji na vrsti, mi je dana čast, da malo več spregovorim, zato računam na vašo potrpežljivost. Pišem pesmice, pri katerih se je treba držati stroge mere, urejam Cicibana, sem novinar in sem hkrati čistilka za slovenski jezik. Zame je zelo lepo to srečanje v Celovcu, saj tu še nisem bil. Prevajam klasiko in prav danes bi bilo čas, ker bi nam mnogo pomagala pri našem literarnem ustvarjanju. Pišem otroške pesmi. Pri Mladinski knjigi bom izdal otroške pesmi Ježek se ženi,“ je dejal kot zadnji pesnik Jože Šmit. Iz teh je recitiral: Ježek se ženi, Ponosna štokljaja, Sol. Dalje je prebral iz ciklusa Šola ljubezni: Vse je resničnost, Večna neznanca, Skrivnost doživlja, itd. Iz zbirke Jezdec pa: Kopal si, Samo v tebi, Le on in druge.

Kontakt med slovenskimi literati in občinstvom je bil topel — zlasti je vzbudil posebno pozornost pesnik Jože Šmit s svojo pristno osebnostjo — njihovo branje resnično doživeto, za kar so bili deležni prisrčnih aplavzov številnih poslušalcev. B. L.

Nemški kardinal blagoslavlja slovenski narod

Pisec mohorjeve knjižice, letošnjega daru „Vestfalski Slovenci“, prof. dr. Jože Premrov je nemškemu kardinalu Lorenzu Karlu Jägeru v Paderbornu poklonil izvod „Vestfalskih Slovencev“. Kardinal Jäger mu je poslal zahvalo z naslednjim zanimivim pismom:

S pošiljko Vaše knjižice „Vestfalski Slovenci“ ste mi pripravili veliko veselje. Knjižica je časten, vreden spomenik nepozabnemu prelatu Teodorju Tensundernu. Bil je samonikel Westfalec s premočrtnim in vedrim značajem, moč nezlomljive vere ter pristne pobožnosti, prav tako pa človek ljubezni in predanosti slovenskemu narodu. Vsem, ki so ga poznali, ostane nepozaben.

Jaz sam mu bom za vedno hvaležen za potovanje, ki ga je nam mladim gimnazijcem omogočil v Vašo lepo domovino. Vsi smo od tistega 6-tedenskega bivanja v Jugoslaviji imeli ogromno korist, ker smo bivali pri tako ljubeznivem slovenskem ljudstvu. Upam, da mi bo kljub visoki starosti Bog naklonil še možnost, da bom obiskal Vašo domovino.

Z najboljšimi željami za Vas in za slovenski narod Vas prisrčno pozdravljam in blagoslavljam.

Prevdani

† Lorenz kardinal Jäger

Pismo pričča, da ima slovenski narod med uglednimi, kulturnimi Nemci dobre, velike prijatelje.

Pater Bertrand Kotnik — 60-letnik

(1. nadaljevanje)

To razlikovanje nad hišo in kajžo v imenoslovnem oziru bo treba razširiti tudi na raziskovanje hišnih kultur samih. Enotni ali stegnjeni dom, kakor ga je prvič sistematično opisal in skoraj definiral pokojni Stanko Vurnik in ga označil za tipični dom Slovencev ob južnovzhodnem podnožju Vzhodnih Alp, je bil doslej v glavnem predmet hišnokonstruktivskih in arhitektonsko-dekorativnih študij, skoraj nič pa se ni upoštevala njegova posestniško-statistična in pravna vloga v okviru naših ljudskih gospodarstev. Na Zilji sem ugotovil, da se smatra stegnjeni ali enotni dom skoraj povsod za kajžo in lastniki so „kajšarji“, nasprotno je pa po sodbi domačinov dom, kjer stoji gospodarsko poslopje ločeno od stanovanjskega, domačija kmeta, to je: pravi kmetijski dom. Na žalost je bil moj material iz Roža zelo skromen, ker deloma ni bilo gospodarjev doma in deloma ni bilo več časa za bolj izčrpne raziskave. Ko sem pokazal ta material p. Bertrandu, ga je odpravil z zamahom roke, češ: „kajže“. Seveda stvar tudi po njegovih ugotovitvah ne bo preprosta, že zato ne, ker vodijo hišnoanalitične študije drugačni principi, kot pa so doma pri imenoslovnih študijah. Jaz si popolnoma lahko predstav-

ljam pravega kmeta tudi tam, kjer je vodilna oblika doma enotni dom, iz tega pa sledi, da čaka slovensko etnografijo še dosti dela na doslej znanem gradivu.

Glavna patrova želja je, da bi spravil svoje gradivo v tako obliko, da bo uporabno in razumljivo, k čemur pa moramo dodati kot svoje njegove študije prično zanimati tudi ljudje iz patrove ožje domovine in tisti, ki danes vedrijo in oblačijo v Ljubljani. Kajti pomen njegovih raziskav presega stene njegove sobe na Osmi cesti v New Yorku.

Po prihodu v Združene države je patrovo imenoslovno delo počivalo in čakalo trenutka, ko bo pater spet prost za te študije. Kajti na prošnjo raznih delavcev v akciji za kanonizacijo škofa Barage je pater Bertrand kmalu prevzel nalogo, da je za Mr. Gregoriča prepisal vse gradivo v Baragovem arhivu v Marquetteu, ker je bilo ali pisano ali tiskano v gotici. Te prepise je potem Mr. Gregorič prevedel v angleščino in je predhodno vsak prevod poslal patru v popravilo. Kot logičen rezultat tega projekta je pater začel delati kazalo k temu gradivu, dalje k Baragovemu dnevniku in k njegovem spisku poslanih in prejetih pisem. V zvezi s tem

Lev Detela:

Uspeh pesnika Šalamuna in slikarja Sušnika v Gradcu

Dne 12. novembra 1973 zvečer so v Gradcu odprli razstavo mladega slovenskega slikarja Tugomira Sušnika. Otvoritev je spremljal zanimiv literarni večer slovenskega modernega pesnika Tomaža Šalamuna. Galerijo M 59 v študentskem domu graške visokošolske skupnosti je napolnila precejšnja množica poslušalcev in gledalcev. Tomaž Šalamun, ki je s prevodi svojih pesmi v nemščino, izišlimi lani pri založbi S. Fischer v Frankfurtu, postal pri določenih izobraženih krogih štajerske metropole že pojem, je namreč prebral nekaj svojih pesmi v slovenščini. Igralec graškega gledališča Miguel Herz-Kerstaneck je zelo jasno in primerno v nemščini interpretiral številne Šalamunove pesmi, katere je na novo prevedel graški slavist Peter Kerstaneck, eden sedanjih najboljših posrednikov med slovensko in nemškimi kulturami. Graški poslušalci so na tem uspelem literarnem večeru mogli spoznati tudi novejšega Šalamuna.

Podoba je namreč, da se v sedanji Šalamunovi poeziji sproščajo važni vsebinski in delno tudi oblikovni premiki. Nekdanja dosledna Šalamunova agresivnost in ironizacija doživlja namreč v zadnjem času razkroj. Nekdanja pesnikova drža se vedno bolj umika skepsi, resignaciji, tragični melanholiji. U skritih globinah je to poezija filozofskih spoznanj, razmišljanj, skeptičnega zrenja na soljudi, praprazav premišljena, modra poezija, v kateri ni več ostrih rafalov zgodnjega Šalamuna. Seveda pa na literarnem večeru niso manjkali tudi nekateri klasični zgodnejši Šalamunovi teksti, nainovno drzni in norčavi, a vendar polni kritičnega duha in zdrave ironije. biti na vladni ravni.

Na graškem literarnem večeru se je spet pokazalo, da je prav Šalamun eden tistih redkih slovenskih pesnikov, ki so ujeli korak z literarnimi težnjami sveta. Kritično so se spoprijeli s tako imenovanimi starimi vrednotami, jih prevrednotili in jim tako dali končno nov pomen. Iz Šalamunove poezije se oglašajo nezadovoljstvo, nezadovoljstvo nad človekom, kakršen je, nezadovoljstvo zaradi nedoslednosti in pomanjkljivosti današnjega družbenega življenja. U eni od pesmi, ki jih je sam v slovenščini prebral na graškem literarnem večeru, pravi Šalamun kritično: „Imam šest res dobrih pesmi, imam precej poguma, s tem se borim proti človeški neumnosti.“ U tem spoznanju lahko vidimo novo držo mlade slovenske literature, ki občuti samo sebe kot kljubovalno negacijo preživelih človeških struktur. Znani arabski pesnik in prozaist Oskar Davičo je v ljubljanskem Delu nekoč zapisal, da „je ta izredno zanosni ustvarjalni trenutek slovenske poezije in proze usoden ne samo za slovensko literaturo, pač

pa da to postaja tudi za ustvarjalnost mladih v drugih naših republikah, celo tamkaj, kjer pritisk težke, velike in svojevrstne tradicije nikoli ni bil tako močno koncentriran na sorazmerno tako majhno število ljudi kakor pri Slovencih, kjer pa je morda pod impulzom industrijskega potenciala slovenske domovine, najmočnejšega v Jugoslaviji, v končnem nasledku tudi izbruhnil ta eksplozivni predor, ki ga slovenska poezija pomeni.“ Gornje Davičove teze se nam zde pomembne, ker jih je literarni razvoj jugoslovanskih avantgard kljub vsem družbenim pretresom vsaj delno potrdil. Pomembne pa so tudi zato, ker prav mlada slovenska literatura v zadnjem času začena prodirati tudi na zahod. To dokazujejo prevodi Šalamunove literature v nemščino in angleščino, saj je znano, da je izšla knjiga Šalamunovih poezij nedavno tudi v Ameriki, dokazujejo pa to tudi druge številne obrobne prireditve na mednarodnem področju.

Graški večer Šalamunove lirike je pozitivno ocenil tudi graški tisk. Eden najvažnejših graških časopisov, neodvisna „Kleine Zeitung“, piše 14. novembra pohvalno o tem večeru. Pozornost kritika Bernnda Schmidta ni pritegnila le Šalamunova poezija, temveč tudi jasni, kvalitetni Kerstaneckjev prevod, ki ga je uspešno podal igralec Miguel Herz-Kerstaneck.

Pozabiti pa ne smemo tudi na razstavo mladega slovenskega slikarja Tugomira Sušnika, ki je več kot deset let preživel v anglosaškem svetu, kamor se je s starši leta 1957 komaj devetleten izselil. Predvsem je živel v Londonu in New Yorku, danes pa prebiva spet v Ljubljani. Njegove velike abstraktne slike razodevajo barvno razboritost, istočasno tudi nekakšno melanholično zatišanost obrisov. Razstava Sušnikovih slik je odprta še do 7. decembra.

Uspelega odprtja razstave, ki ga je še podčrtal dovršeni Šalamunov literarni večer, so se udeležili številni avstrijski in slovenski gostje, umetniki, profesorji in asistentje graške univerze, a tudi graški jugoslovanski konzul Rajko Kramberger s soprogo.

ALPE-JADRAN OKTOBRA LETOS V FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

Na deželnem odborništvu za šolstvo in kulturne dejavnosti v Trstu je odbornik Dal Mas seznanil predstavnike Furlanije-Juljske krajine, Slovenije in Koroške s predlogi, ki jih je deželna uprava pripravila za tretje kulturno srečanje z naslovom „Alpe-Jadran“, ki bo oktobra letos v Furlaniji-Juljski krajini.

Na meddeželnem srečanju bodo obravnavali vprašanja gledališč, ter perspektive za razvoj gledališke umetnosti v treh sosednjih deželah. Posvetovanje, ki bo trajalo osem do deset dni, bodo spremljale gledališke predstave in druge kulturne prireditve v Trstu, Gorici, Vidmu in Pordenonu.

V okviru kulturnega srečanja Alpe Adria bodo nastopila gledališča iz Furlanije-Juljske krajine, med njimi tudi Slovensko stalno gledališče iz Trsta, iz Celovca in Ljubljane ter Italijansko dramsko gledališče z Reke.

V BALONU ČEZ CELINO

V razgibani zgodovini ameriškega letalstva so geografsko dolžino ZDA premagali z balonom šele sedaj — v dobi nadzvočnih letal.

Ameriški letalec Malcolm Forbes je opravil podvig, ki bi mu zanj čestitala tudi brata Montgolfier: z balonom se je dvignil s pacifiške obale v Oregonu in se spet spuстил na drugi strani ZDA, v bližini atlantske obale v državi Virginija pri zalivu Chesapeake.

Medtem ko je v nizkem poletu premagal zadnje razdaljo do cilja na ameriški vzhodni obali, ga je pozdravilo na tisoče prebivalcev.

DER LANDESHAUPTMANN
VON KÄRNTEN

Grußbotschaft

Weihnachten, das Fest des Friedens, steht wieder bevor, ein altes Jahr neigt seinem Ende zu. Was die Menschen in diesen besinnlichen Tagen ganz besonders ersehnen, ist eine glückliche Zukunft, getragen vom Geist der Gemeinsamkeit und Verständigungsbereitschaft.

Zurückschauend können wir alle feststellen, daß über gemeinsame Arbeit in den letzten Jahrzehnten erfolgreich eine demokratische Gemeinschaft und gefestigte Heimat gestaltet werden konnte. Auch das abgelaufene Jahr hat vielfache Belastungen beinhaltet, die aber doch über solidarisches Wirken erfolgreich bewältigt wurden.

Nun zeichnen sich im weltweiten Bereich Entwicklungen ab, die auch unsere Republik und ihre Mitbürger vor schwierige Probleme stellen. Jeder einzelne Mitbürger muß also erkennen, daß weltpolitische und weltwirtschaftliche Spannungsfelder ihre unmittelbare Auswirkung auch auf die Entwicklung unserer demokratischen Gemeinschaft und die Existenz jedes einzelnen in unserem Lande haben und wir uns von dem Gedanken freimachen müssen, auf »einer Insel der Seligen« leben zu können. Es gilt vielmehr sich neuerdings, wie in so manchen zurückliegenden Perioden unserer jüngeren Geschichte bewußt zu sein, daß nur das Zusammenstehen aller, die Zurückstellung egoistischer Motive, also die Kraft der Solidarität in stande ist, Krisenerscheinungen zu überwinden, die Probleme der Gegenwart zu meistern, um eine friedliche Zukunft sicherzustellen.

Eine wichtige Voraussetzung hierfür ist es, die Bereitschaft für ein friedliches Zusammenleben in der engeren Heimat zu vertiefen. Die Unruhe in aller Welt soll uns noch mehr zusammenrücken lassen und unser Verständnis für die Empfindungen und Bedürfnisse der Mitbürger stärken.

Wenn das gegenseitige Vertrauen unsere Arbeit bestimmt, wenn wir das Gemeinsame suchen und das Trennende meiden, werden wir auch künftighin befähigt sein, allen Landsleuten eine glückhafte Zukunft in einem friedlichen Kärnten zu sichern. Dieser Leitgedanke möge unser Denken und Handeln auch im neuen Jahr bestimmen.

Indem ich allen Bürgern für die in vielen Jahren geübte Mitarbeit und das Vertrauen Dank sage, entbiete ich allen Kärntner Landsleuten meine besten Wünsche für ein frohes Weihnachtsfest und ein glückliches Neues Jahr.

HANS SIMA

P. S.: Pozdravno poslanico g. deželnega glavarja Hansa Sime smo prejeli šele po izdaji naše božične številke, zato jo objavljamo šele danes. (Op. ured.)

Dom v Tinjah vabi na

TEČAJ ZA KMETE

„Sodobno kmetijstvo in njegov razvoj“

V preteklosti je živila vas od svojih lastnih pridelkov, bila je skoraj vsaka večja kmečka družina v sebi zaključena gospodarska enota. S to strukturo vasi in kmečkega življenja je industrijsko tehnična revolucija medtem pospravila.

Podeželje, vas in kmečko družino je zajel vrtnec potrebe po neprevidenih in drugih investicijah. S tem pa je prišlo kmetijstvo v drugi vrtnec naraščajoče odvisnosti od trga in mednarodnega gibanja cen. Kako bo obvladala kmečka družina sedanjost in kako bo v naših narodnostno-političnih razmerah kos prihodnosti?

Referenti:

- Ekonomski svétnik Mirko Kumer „Koroška kmetijska zbornica, njeno delo in njeni problemi“
- Inšpektor Blaž Singer „Aktualna tržna vprašanja kmečkih gospodarstev“
- Višji vladni svétnik dr. Pavel Apovnik „Aktualna vprašanja iz vodnega prava“ Za katere gradnje je potrebno dovoljenje? Za vodovode, za odpravo odplake, za regulacijo, za osuševanje zemljišč; izbris vodnopравниh pravic; najvažnejše o vodni knjigi.

Začetek: v torek, 8. jan. 1974, ob 9. uri
Zaključek: v torek, 8. jan. 1974, ob 17. uri

TEČAJ ZA KMETICE IN KMETE

„Aktualna tržna vprašanja kmečkih gospodarstev“
„Kmečka družina in njen položaj v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti“

S tem tečajem v Št. Jakobu hočemo našim interesom — kmetičam in kmetom v Rožu in na Zilji olajšati udeležbo in jih seznaniti z našim programom iz te strokovne panoge.

- Okrajna prirediteljska doma v Št. Petru pri Št. Jakobu

Referent: inšpektor Blaž Singer
Začetek: v sredo, 9. jan. 1974, ob 9. uri
Zaključek: v sredo, 9. jan. 1974, ob 16. uri

Nekaj iz farnega življenja v Št. Rupertu pri Velikovcu

V nedeljo, 23. septembra 1973, smo pri cerkvi sv. Neže, ki je naša podružnica, po božji službi in blagoslovitvi, potegnili v stolp dva nova zvonova. Sedaj ima ta zvontraj in zunaj prenovljena božja hiša tri zvonove, ki zvonijo na električni pogon. Verniki od sv. Neže in okolice so se cerkvenim možem rade volje odzvali in so velikodušno prispevali v korist cerkve, tako da so tudi račun, ki znašajo okoli sto tisoč šilingov, plačani.

Na praznik sv. Cecilije, ki je zaščitnica in zavetnica cerkvenih pevcev, so farani odborniki pripravili našim marljivim pevcem družabni večer.

Tudi dan starih smo obhajali

V naši župniji imamo preko dva tisoč vernikov, od teh je več kot sto preko sedemdeset let starih ljudi. Teh smo se spomnili in jih počastili v nedeljo, 2. decembra 1973. Ob dveh popoldne je bila božja služba s primernim nagovorom, ki je bila dobro obiskana; večina je prejela tudi sv. zakramente.

Po cerkvenem opravilu je g. provizor vse udeležence povabil k šolskim sestram. Povabilu so se vsi polnoštevno odzvali, kjer so ob postrežbi prijaznih sester in brhkih deklet, pri obilno obloženih mizah doživeli vesel popoldan.

Farni predstojnik jih je lepo pozdravil, mladina je z besedo in pesmijo deklamirala, tudi šolska dekleta so zapela v čast gostom.

Za god Brezmadežne so nas gojenke povabile v kloster, kjer so nam s pesmijo in igro pokazale, kaj so se že naučile. Predstava je bila pri prenapolnjeni dvorani dobro obiskana in gledalci niso štedili z aplavzom. Tudi cerkveni pevci so pod vodstvom g. provizorja Komarja zapeli tri krasne pesmi. Zmerom so prireditve pri šolskih sestrah dobro obiskane, kar je znamenje, da so ljudje željni slišati govorno ali peto besedo v domačem jeziku.

Naše prireditve

Farna mladina iz Dobrle vasi vas prav prisrčno vabi na igro

Henrik, gobavi vitez

misterij v štirih dejanjih
ki bo v nedeljo, na praznik sv. Treh kraljev, 6. januarja 1974 ob pol treh popoldne v farni dvorani v Dobrli vasi.

Veselimo se vašega obiska in vas pozdravljamo!

Dobrobska farna mladina

Farna mladina v Železni Kapli ponovi na praznik Treh kraljev, 6. januarja 1974, ob pol dvanajstih v farni dvorani v Železni Kapli

Goldonijevo veseloigro

Sluga dveh gospodov

Prisrčno vabljeni!

Slovensko kulturno društvo v Globasnici vabi na

Goldonijevo veseloigro

Sluga dveh gospodov

ki bo 6. januarja 1974, ob 19.30 v dvorani pri Šoštarju.

Gostuje farna mladina iz Železne Kaple.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko kulturno društvo v Globasnici vabi na

koncert

MOŠKEGA PEVSKEGA ZBORA „SLAVA KLAVORA“

iz Maribora, ki bo v nedeljo, 6. januarja 1974, ob pol treh (14.30) popoldne pri Šoštarju v Globasnici.

Ne smemo pozabiti našega govornika g. Gotharda, ki nam je na preprost, a zelo značilen način pokazal pot, ki pelje v medsebojni ljubezni in zaupanju v boljšo bodočnost.

Ob koncu bi še izrekli vsem našim duhovnikom in č. šolskim sestram širom naše zemlje veselo in blagoslovljeno novo leto!

CELOVEC

(Družabni večer)

Narodni svet koroških Slovencev je povabil ob priliki božičnih praznikov člane predsedstva in ožje sodelavce Našega tednika na božično večerjo, ki je bila 21. decembra 1973 v kletni jedilnici Mohorjeve družbe v Celovcu. Družabni večer nam je hitro minil ob odlični jedi — tu moramo omeniti izbornu kuharico č. sestro Dominiko in njene pomočnice, ki so nam pripravile okusno večerjo — sladki kapljici ter ob petju domačih slovenskih pesmi. Še posebno prijetno je bilo na tem večeru zaradi tega, ker prvič ni bilo slišati nobenih govornic, ki ob takih priložnostih samo kvarijo prijetno domačnost in ozračje razigrane družbe.

Bil je zares prijeten večer.

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

23. Slovenski ples

ki bo v soboto, 12. januarja 1974, s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Tokrat bo igral za ples Plesni ansambel Francija Puharja od RTV Ljubljana s pevkama Majdo Sepe in Sonjo Gaberšček in instrumentalni ansambel Dobri znanci s sestrami Potočnik.

Slovenska prosvetna zveza

Prinašamo ponatis odprtega pisma Wernerju Bergu, ki ga je objavil Janko Messner v dunajskem „Neues Forum“ (december 1973, str. 5).

Sehr geehrter Professor Werner Berg, daß Sie am 25. Oktober 1973, am Vorabend unseres Staatsfeiertages, dem Aufruf des Solidaritätskomitees für die Rechte der Kärntner Slovenen Folge geleistet und sich in den Demonstrationszug durch unsere Hauptstadt eingereiht haben, bedeutet für die mühseligen Bestrebungen um den Fortschritt der demokratischen Idee in Kärnten einen großen Fortschritt.

Die Intart-Funktionäre Kärntens haben bei dieser Demonstration gefehlt. Der Schriftstellerverband Kärntens war auch nicht dabei.

Der »seit Rilke auflagenstärkste Lyriker Österreichs« auch nicht (er hat erst nach der Demonstration etwas gegen den Gwandl-Patriotismus!).

Die Schnittpunktler hat man auch nirgends gesehen. Oder die Perkonig-Gesellschaft. Und alle anderen, die siebzehn Jahre lang an den Phrasen von den gutnachbarlichen Beziehungen gekaut und sich bereits beim Ortstafelsturm im Herbst 1972 verkrochen haben.

Sie alle wollen ihre gutnachbarlichen Beziehungen, in denen der nationalistische Druck und Dreck, die unbewältigte Vergangenheit (Denkart des Dritten Reiches) zugedeckt bleibt. Damit sie nicht stinkt, meinen sie. Sie alle verurteilen wohlweislich den sogenannten »Extremismus auf beiden Seiten«, denn nur so können sie weiterhin »demokratisch« die feinen Maxis spielen — auf dieser suspekten Drehscheibe Südost, d. h. ausstellen, Gedichte vortragen (womöglich in drei Sprachen), Honorare und fesche Kritiken hamstern, bei Banketten die Gläser heben, kurz gutnachbarlich sein. Die Politik, dieses garstige Lied, sollen die anderen singen... Mit ihr sollen es die Politiker haben, dafür sind sie ja da. Die Kunst, die soll man ihr gefälligst fernhalten. Die ist ja neutral. Überhaupt dann, wenn sie von einer SPÖ im Lande gefördert wird, die sich ebenfalls nicht getraut, auf den gesetzlichen Boden der Verfassung zu treten und die Verpflichtungen des Artikel 7 ernst zu nehmen.

Sie, Herr Professor, haben das so gemacht wie Luther King für die Seinen. Und Bertrand Russel.

Und Mahatma Gandhi auf dem Marsch zum Meer, wo er ihnen das Zeichen gab.

Ich bin Ihnen sehr dankbar für Ihre Schritte durch die 10.-Oktober-Straße.

Janko Messner

Heinrich-Heine-Straße 50
A-9020 Klagenfurt/Celovec

Farna mladina iz Vogrč priredi na sv. Tri kralje ob pol treh popoldne v farni dvorani v Piberku božično igro v treh dejanjih — devetih slikah

Trije kralji

Po Timmermansu priredil Niko Kuret

Prisrčno vabljeni!

Farna mladina iz Vogrč vabi na božično igro v treh dejanjih — devetih slikah

Trije kralji

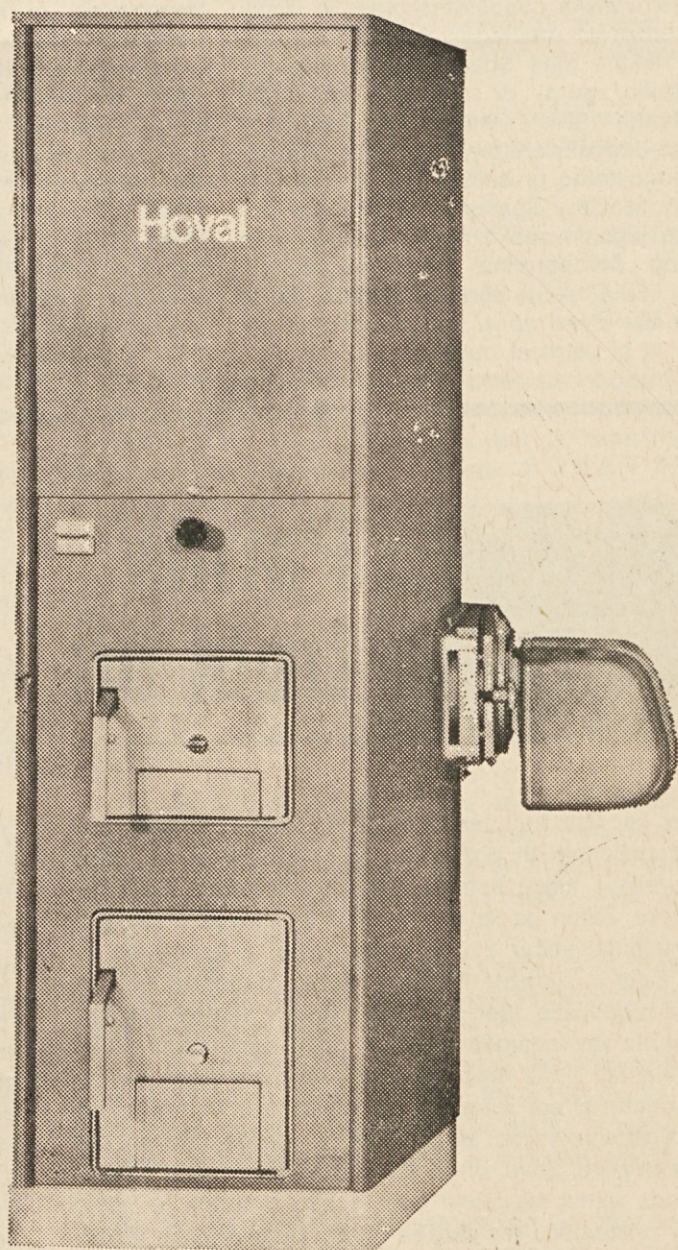
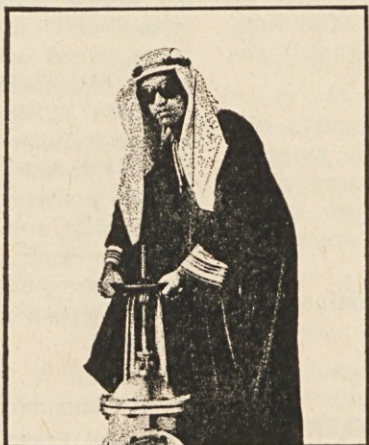
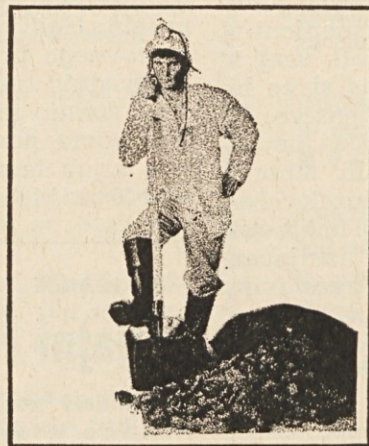
po Timmermansu priredil Niko Kuret

na sv. Tri kralje, ob pol osmih zvečer, v farni dvorani v Šmihelu.

Hočete, da bosta Vaša kurjava in segrevanje vode neodvisna od raznih nevšečnosti?

Tedaj se odločite za segrevanje za kotel z dvojnimi kuriščem

Hoval



Konzett-Werbung, Bregenz

V Hoval-kotlu z dvojnimi kuriščem gori olje, premog, koks, les in vsa druga trda goriva brez dodatnega manipuliranja. Hoval-kotli zanesljivo obratujejo, so ekonomski in le malo onesnažijo zrak. Hoval-kotli niso komplicirani; zelo dobro delujoča reparaturna služba zagotavlja nemoteno obratovanje. Vse ostale podrobnosti o Hoval-kotlih lahko zveste pri Vaši ogrevalni tvrdki.

Jugoslavija bi lahko šla že v München

Jugoslavija — Grčija 4:2 (2:2)

V kvalifikacijski tekmi za vstop v finale svetovnega nogometnega prvenstva letos v Zvezni republiki Nemčiji, je jugoslovanska reprezentanca v Atenah, 19. decembra 1973, zaslužno porazila ustrežno grško reprezentanco s 4:2, in s tem izsilila še odločilno tekmo s Španci, ki bo 16. januarja v Parizu. Šele ta igra bo odločila, kdo od obeh bo šel v München.

V razburjivi tekmi v Atenah so Jugoslovani igrali precej živčno (to velja omeniti zlasti za prvi polčas, čeprav so tedaj vodili že z dvema goloma razlike), saj so bili obremenjeni z nalogo, da bi morali zmagati vsaj z dvema zadetkoma razlike, da si ne bi zaprli vrat na svetovno prvenstvo. V težkem položaju se je znašla jugosl. reprezentanca še zlasti po 35. minuti, ko je bil njen sicer odlični igralec Bajević v 35. minuti, zaradi namerne favla nad grškim igralcem, izključen iz igre. Odslej je morala Jugoslavija igrati samo z desetimi igralci. In kaj to pomeni za tako moštvo, ve vsak aktiven nogometaš. Ko je že vse kazalo na neuspeh, je Karasi v zadnjih sekundah dosegel odločilni gol. Poleg tega bi si Jugoslovani zagotovili že na tej tekmi vozovnico za München, če ne bi njih igralec (Katalinski) zatreš lastno mrežo (2. gol).

Kot se je izvedelo, je Španija obljubila grškim igralcem, če bi zmagali ali vsaj izsilili rezultat z enim golom razlike, nagrado 1000 dolarjev v gotovini, in še počitnice na španskem otoku Malorki.

Navkljub temu pa so Jugoslovani s

JUGOSLAVIJA ODKLANJA SKLEP FIFA

Jugoslovanska nogometna zveza je izjavila, da odklanja predlagani termin FIFA odločilne tekme med Španijo in Jugoslavijo; kot pišemo zgoraj, bi se morala igra vršiti 16. januarja 1974 v Parizu. Kot utemeljitev navajajo Jugoslovani dejstvo, da je bilo njihovo nogometno prvenstvo že zdavnaj končano, ter da je v Španiji še v teku, kar pomeni za jugoslovanske nogometaše gotovo handikap. Mednarodna zveza nogometnih društev (FIFA) pa je sedaj sporočila, da se morata obe Zvezi do 4. januarja zediniti na termin, ki bi ustrežal obema.

to tekmo dokazali, da znajo igrati odlični nogomet, samo če hočejo, kajti to je velik podvig, ker je večina ljubiteljev okrogle žoge menila, da je tako moštvo že v normalnih okoliščinah težko poraziti, kaj šele, če je že v naprej določeno, koliko golov mora zabiti, da mu je uspeh zagotovljen.

Haiti kot 15. moštvo na svetovno prvenstvo

Doslej se je za svetovno prvenstvo v Zahodni Nemčiji kvalificiralo že 15 reprezentanc. Kot predzadnjemu je uspelo Haitiju uvrstiti se na finale svetovnega prvenstva, potem ko je v predzadnji tekmi porazilo Trinidad s 4:0, zadnjo igro pa izgubili z Mehiko 0:1 (brez pomena za uvrstitvev), ker ima kljub temu 8 točk, pred Trinidatom 6 in Mehiko 6 točk.

SMUČANJE

Sijajni Franz Klammer

Avstrijski smučarji so z zmago Korošca Franca Klammerja iz Fresacha (Breze) dodali letošnjim velikim uspehom še enega: prvič odkar tekmujejo za svetovni pokal, je naš Franz Klammer drvel v Schladmingu (Štajerska) v smuku s poprečno hitrostjo 111,22 km na uro. Po mnenju številnih smučarskih izvedencev, je bila prireditel v Schladmingu ena izmed največjih smučarskih predstav na svetu.

Avstrijski smučarski trener Karl Kahr je dejal po tekmi: „Klammer je zmagovalec, temu izvrstnemu tekmovalcu je treba čestitati. To je bila zares progga za izbrane med izbranimi.“

Rezultati: 1. Franz Klammer (Avstrija), 2. Collombin, 3. Russi (oba Švicarja) itd.

20-letni Franz Klammer, vsestranski tekmovalac, je najuspešnejše končal decemberski cikel tekmovalj in tako postal najresnejši kandidat za končno zmago. Letos je bil odličen tudi že v veleslalomu, saj se je v Zell am Seeju uvrstil na 4. mesto. Po prvem delu tekmovalja za svetovni pokal v alpskem smučanju vodi z 51 točkami Franz Klammer, 48 točk ima Italijan Piero Gros, 3. je Hans Hinterseer (46), 4. mesto si delita Reinhard Tritscher (Avstrija) in Roland Collombin (Švica) s 40 točkami.

V smuku sta Klammer in Collombin s 40 točkami na prvem mestu.

Zanimivosti

SMRTNOST MOŠKIH V JUGOSLAVIJI

Po uradni statistiki umre v Jugoslaviji največ moških državljanov zaradi bolezni srca in ožilja. Leta 1971 je umrlo zaradi teh dveh bolezni 20.747 Jugoslovancev (skupno število umrlih moških v tem obdobju je 93.944). Na drugem mestu se kot povzročitelji smrti pojavljajo tumorji (11.430), na tretjem pa »nasilne smrti« (10.435 — med katerimi so najpogostejši vzrok smrti prometne nesreče). Zaradi bolezni možganskih žil jih umre 7066, zaradi bolezni prebavnih organov 4436, vnetja pljuč in bronhitisa 4240.

Zanimivo bi bilo izvedeti, kako je s smrtnostjo pri nas v Avstriji? Morda o tem drugič.

REKLAMA

Newyorški nadškof kardinal Cooke je že dalj časa zaskrbljen spricho pomanjkanja novih duhovnikov. Kaj narediti, da bi zadostili povpraševanju po duhovni hrani? Sveti može so dolgo razmišljali, dokler niso prišli do zaključka, da bo najbolj učinkovita rešitev široko zasnovana reklamna kampanja na vseh občinah. V ta namen bodo potrošili okrog sto tisoč dolarjev.

Posredno pa jim bosta priskočila na pomoč tudi afriška misijonarja, Jerry Nkosi in njegova soproga, ki sta se preselila iz črne Afrike v Dallas, da bi ustanovila prvi evangelijski misijon na ameriškem kontinentu.

OCEANI VPLIVAJO NA KLIMO

Sovjetski vremenoslovci so ugotovili, da temperature spremembe oceanov bistveno vplivajo na zemeljsko podnebje. Če se temperatura sto metrov debele vrhnje oceanske plasti spremeni za desetinko stopinje, se lahko temperatura ozračja zviša ali zniža za celih šest stopinj. Jurij Marčuk s sibirskega oddelka sovjetske akademije znanosti pravi, da

SABLJANJE

Rudolf Cvetko — 93-letnik

Znani slovenski sabljaški strokovnjak in prvi slovenski olimpijec polkovnik Rudolf Cvetko, je v teh dneh praznoval svoj 93. rojstni dan.

Cvetko je kljub visoki starosti še zmerom aktiven, saj še danes štirikrat tedensko trenira ljubljanske sabljače.

je bilo poletje 1972 tako toplo zaradi tega, ker je bila temperatura vode v severnem Atlantiku nad normalo. Marčuk piše o matematičnih metodah za vremenske napovedi in pripisuje vplivu oceanov na ozračje velik pomen. Tega in druge dejavnike, ki vplivajo na vreme, je treba zajeti v enačbe, katerih rešitev, dobljena z računalnikom, omogoča točnejšo vremensko napoved.

PREPLAH

Moderni človek se ob vsakdanjem rutinskem življenju marsikdaj ne zave kakšno mero strahu mu je moderna jedrska tehnika vlila v kosti. Dovolj pa je le šaljivo opozorilo na domnevno nevarnost, da že drvi v protiatomska zaklonišča. To se je pripetilo v švedskem pristanišču Malmö, ko so med jutranjo radijsko oddajo za mlade spregovorili o okvari v jedrskem reaktorju v bližnjem atomskem centru Barsebaeck.

Nekateri so kot nori zdrveli v protiatomske zaklone, drugi pa so neprenehoma telefonirali policiji in uradnim krajevnim listov ter spraševali, kaj jim je storiti.

Oblasti so morale prekiniti mladinsko oddajo in zagotoviti, da so poslušalci slabo razumeli namen oddaje, da so spet vzpostavili red v mestu.

ZAHTEVAL DRUŽINSKI LIST, A DOBIL... POTRDILO O SMRTI

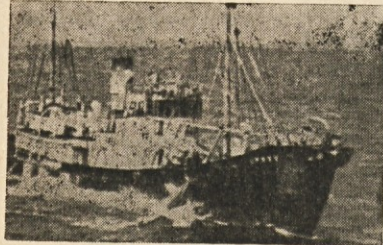
»Umrli ste 15. aprila 1973 v bolnišnici v Reggio Calabrii,« tako je povedal uslužbenec občinskega matičnega urada v Locriju 48-letnemu težaku Giuseppeu Femii, ki je pred nekaj dnevi zahteval družinski list. Kljub protestu presenečenega težaka, mu matičar ni hotel dati zahtevanega dokumenta in mu je izročil potrdilo o njegovi smrti. Femia pa se ni hotel vdati evidenci in zato se je pritožil na sodišče.

TELOVADBA

Štukelj — 75-letnik

Prvi slovenski jugoslovanski olimpijski zmagovalec Leon Štukelj je proslavljal 75-letnico rojstva. Štukelj je osvojil v telovadbi na olimpijskih igrah 1924, 1928 in 1936 skupno 3 zlate, 1 srebrno in 2 bronasti kolajni. S tem je bil in je še najuspešnejši jugoslovanski olimpijec.

BORIS PAHOR:



Parnik trobi nji

Zato, ker tisti trenutek bi bil lahko naštel številke vseh stotin zapuščenih in požganih ustanov, a to ne bi imelo takšne veljave kakor tisti molk in, da, tista pest, ki je nategnila vrv. Zaton pa se ni nič menil za človeške nesreče in je zaslanjal večer z vijoličasto steno, s katere so izginjale zlate in oranžne žile. Vse je bilo podobno kulisam velikega gledališča, kjer se tragika ovija v sijajna oblačila, da bi skrila razpadajoče meso in gnilo srce. Okna palače so nehala biti vrste srebrnih žarometov, po šipah je začela curljati na pol rusa, na pol lilasta kri. Potem so se pročelja zrcalila v vodi pristanišča, a njihove črte so bile vegaste in zvite. Seve, bil je samo vtis, ker povesod vzvalovana voda ukrivi navpične črte, a tisti trenutek je imelo mesto v pristanišču res skažen obraz. Čepelo je ob vznožju kraških gričev kakor bogatin, ki začuti, da se mu bliža konec, in se oplete z vsemi biseri ter pride leč na prod, od koder je nekoč pošiljal ladje v vse smeri sveta. Tudi Danilo je imel podoben občutek, ker je rekel: „Kako da sva pred neznanim mestom.“

Spomnila se je, kako je bil pomol topel, ko se ga je z dlanmi oprijela, da bi stopila iz jadrnice; gorkota trdega kamna ji je takrat zbudila zavest dobrega, neomejenega tovarštva zemlje, in ko je prišla za Danilovo ponujeno roko, je bilo, kakor da prenaša toploto kamna v njegovo dlan.

Da, a rekla mu je, da mu bo Vera dala njen naslov. Veri pa ni niti zinila, da ni več pri stari Grkinji. Tako ga

lahko sreča samo v krožku v ulici Svetega Frančiška. A kdove kdaj, ker zdaj poleti ni prav gotovo nikogar tam.

Mogoče pa. Zakaj ne bi pogledala; samo Battistijevo ulico mora prečkati in je tam; saj tako in tako nima kam iti. Zanj je vse prav; vse smeri so dobre.

Široka veža je bila podobna zelo visokemu skladišču, ki ga bodo preuredili v garažo; stopnice so se začenjale na desno, kakor v marsikateri stari tržaški hiši, tako da jih prvi hip sploh ni opaziti in je veža podobna štirikotni predsobi, ki jo zaliva mrak.

Ni bila še tukaj sama, enkrat je prišla z Vero, potem z Dragom, ki ga je spoznala prav tukaj in ga je potem srečala pred bolnišnico, ko je hotela še enkrat videti mamo in Fani. Dve razglednici ji je poslal iz Bologne; smilila se mu je, ker je ostala sama, še bolj pa, ker se je vse tako končalo. Tista telesa, ki jih je presekala orient ekspres, ga menda niso preveč pretresla, saj je medicinec, in takrat je hodil v bolnišnico zaradi seciranja. Bolj ga je zadelo, ko mu je s topim glasom povedala, da sta bila oba avta polna svatov, ker sta se njena sestra Fani in Rudi vzela zaradi otroka, ki ga je Fani čakala, a je bila Fani skaženo bitje, sad fašističnih organizacij in Dopolavora, tako da jo je sovražila in zaradi nje zapustila mamo. Da, zato ji je potem poslal tisti dve razglednici; a iz načina, kako je premagala jok, ko mu je pripovedovala, bi bil prav lahko sklepal, da ji ni bilo mar usmiljenja.

Prvo nadstropje. Da, a od takrat, ko je bila z njim, ni bila več tukaj. Za trenutek je negotova obstala pred vrati. Ve, da ni treba zvoniti, in sram jo je negotovosti, zato pritisne na kljuko.

Prostorna soba, ki je razsvetljena. Tukaj je bil ples, ko je prišla prvič, plesalci pa so se razlezli še v sosednjo sobo in na hodnik. Tako čudno ozračje. Zakaj ples ni kakršenkoli ples, ampak zbranost mladih ljudi, ki nekako grejo preko tega, da so zaporji polni tistih, ki niso sprejeli obsodbe na smrt slovenske besede. Zato je takšen ples nekako na miniranem polju in uho kdaj pa kdaj prisluhne pretečemu šumu. Zdaj je samo visoka postava ob mizi,

pa nerazločen ropot na levi, kjer so stanovanjski prostori.

Ko se je približala mizi, je vzdignil glavo. Da, prav kakor se ji je zdelo. Tisti, ki je bil že dvakrat na otoku Ponza. „Skromen, požrtvovalen, eden izmed tistih, ki ne rinejo v ospredje,“ je rekel Drago. In spominja se, kako je pravil, da so mu enkrat dovolili, da je za sedem dni zapustil otok in prišel obiskat ženo in otroka, ki sta bila bolna. Tistih sedem dni pa so ga vodili spat v zapor; vsako jutro sta ga dva agenta spremila k družini in ostala v stanovanju do večera, in če je kdo hotel govoriti z njim, sta ga prej onadva na dolgo spovedala.

Vzela je knjigo, ki jo je že zadnjič imela v rokah. Francosko Bevk, I morti ritornano. Nenavadno zoprn občutek jo prešine vsakokrat, ko se dotakne takšne knjige. Če bi bila pisatelj, bi ne mogla prenesti, da ima njeno delo takšno lice. Saj to ni isto, kakor da ne smeš svojega otroka imenovati Danila, ampak mora po zakonu biti Giordano. Ni isto. Zato, ker otrok ne nosi imena napisanega na čelu, ampak hodi po cesti kot Danilo, in kadar spi, je Danilo. Ta italijanski naslov na slovenski knjigi pa je kakor žig na sužnjevi koži, v njegovem živem mesu.

Spet je vzdignil glavo; zdaj je zvil izvod Jutra in ga položil na mizo.

„Kako si pa ti zašla sem sredi poletja,“ je rekel, a bolj kakor vprašanje je bilo, kakor da izgovarja na glas svojo misel.

„Vedela sem, da so vrata odprta.“ A zaveda se, da to ni nikak odgovor; morala bi povedati, da je takšen skupen dom vsekakor boljši, kakor če nimaš nobenega doma. In všeč ji je, da jo tika, ker je to znamenje tovariške bližine, obenem pa čuti, da ga ona ne more tikati kakor druge, ker je zaradi resnega obraza videti že odrasel mož.

„Sédi. Če misliš brati, ne bom motil,“ je rekel, kakor da razume njeno zadrego kot željo, naj bi bil rajši tiho. A ona bi prav narobe rada, da bi govoril, da bi pripovedoval.

„Ne, ne bi mogla brati knjige s takšnim naslovom,“

Meseci in novo leto

Meseci so se med seboj prepirali, kdo bo pozdravil novoletno dete. Najbolj se je usajal starina December, gladil svojo belo, predivasto brado, zamišljeno prikimaval, svečano dvigal roko in počasi, toda poudarjajoč vsako besedo, govoril:

„Vsako leto, ko se bliža trenutek, da se nam nasmehne novoletni otrok, prisopiham in čakam, da bi ga kot najstarejši mesec objel in pozdravil, saj smo mu vsi hvaležni, ker nam prinaša svoje darove. Da! Da! Najstarejši sem in vi bi me morali vsi spoštovati in poslušati! Pa mi pred nosom odpelje novo leto najmlajši, ta predrzni Januar, ki je sploh brez srca! Kako naj ima srce, saj sem še jaz skoraj brez njega, tako slabotno čutim v svojih prsih njegovo utripanje! Kako naj ga potem čuti ta mrzlec, ki je ves zakopan v sneg in led?“

„O, ta šmentani Januar: Še slabši je kot jaz, ki se polagoma vendarle že pripravljam za pomlad, čeprav je ne dočakam nikoli!“ je godrnjal Februar, se ozrl po svoji pisani obleki, posejani s kraguljci, in se zarežal:

„Jaz se vsaj včasih spozabim in poskočim, ko praznujem veseli pust, da vsi ljudje zaračajo in se otresejo skrbi! Zato si vedno mislim, da sem bolj vreden kot Januar, da bi prvi pozdravil novo leto!“

Tudi Marec se je razhudil, češ da je skrben in preudaren gospodar, ki že pripravljala seme za setev in okopava vrtove ter je vsekakor bolj važen kot ledeni Januar.

„Da! Da! Vsi bi radi pozdravili, vsak se po svoje pripravlja, da bi ga sprejel in objel,“ se je oglašil poredni April z zeleno karpico na glavi. Pri tem je mežikal in se veselo hahljal, zadovoljen, da so se meseci razburjali.

„Najbolj dehteče šmarnice pripravljam zanj, pa tudi drugo cvetje že skrbno gojim, saj se mi ne zdi ničesar škoda, da bi tega otroka res dostojno počastil. Vsako leto sem znova prepričan, da se bo ustavil pri meni in se nasmehnil v objemu mojega cvetja,“ se je oglašil rdečelični Majnik z drobnim šopkom šmarnic v gumbnici.

„Pa jaz — kaj pa jaz? Moj vrt je ves omamljen od vonja samih rož. Okoli njh plešejo marljive čebele in nabirajo slastni med. Po polju pa kosijo kmetje seno, da bi se novoletnik, ko bi dospel do kopic, tam odpočil med vrskanjem živahnega škrjanca, ki se urno dviga. Pa ga zaman čakam!“ je potožil Junij s šopkom vrtnic za svojim zelenim trakom.

Pa ga je prevpil Julij z zlatim žitnim snopom pod pazduho:

„Tudi jaz ga pričakujem! Iz zorečega žita sem spletel zanj blestečo zibelko. Vmes sem vtikal sončne žarke, da bo kar očaran. Zdaj upam, da ga bom jaz prvi pozdravil in se bo z menoj začelo novo leto.“

Av gust je mrko gledal z rovnico v roki, ko je dejal:

„Jaz že kopljem krompir, orjem strnišče in obiram zgodnje sadje. Da! Da! Če bi mogel prepričati novoletno dete! Sadja bi mu ponudil. Pa nobenega upanja nimam! Srečen bi pa res bil, če bi se odločil zame!“

„Jaz bi mu pa postregel kar z okusnim sadjcem,“ je omenil September s čutarico v roki. „Pa kaj! Če ga ni, ga pač ni k meni in ga najbrž tudi nikoli ne bo! Ne smem pa obupavati! Vse pridelke vestno pospravljam. Morda pa le enkrat zaide k meni!“

„Moje grozdje pa ni kar tako! Ej, če pride, to se bo posladkalo! Pa vinca mu natočim, tistega dobrega iz kota!“ je omenil Oktober.

Tudi November se je hahljal: „Hrami so polni, kar pride naj! Tako bomo zaračali, da bo na vse pozabili!“

Januar jih je poslušal in se nasmehnil: „Skromen sem in nikomur se ne vsiljujem! Priznam pa, da pod to mojo trdo skorjo utripa čuteče srce, saj se novega leta tako razveselim, da sam ne vem, kaj bi mu poklonil!“

„Ti pa, ti! Kaj mu boš pa poklonil, saj sam nič nimaš,“ se je pošalil April.

„Ej, Aprilček, bedaček, prismojeni, tebe nihče nima za resnega, zato raje molči in mi daj mir,“ se je branil Januar.

„Ali ste ga slišali, predrzneža! Prismojenec mi je rekel! Le sebe naj pogleda! Mene so vsi ljudje veseli in vem, da se bo Novoletnik kdaj odločil zame! To bo radost! Kar zaplesala bova! Ti, Januar, ti hladni potuhnjeneč, boš pa žedel pozabljen v

kakšnem kotu! Pa da bi imel vsaj kakšno cvetje, da bi novo leto pozdravil in obsul z rožami! Pa nimaš ničesar! Kaj pač misli dete, da se vedno ustavi pri tebi!“ se je razburil Junij.

„Vsak mesec ima svojo vrednost!“ ga je mirno zavrnil Januar. „Mojega cvetja pa nikar ne prezrite! Ledene rože imam na oknih in čudoviti kristalni kapniki vise od streh. Moje mrzle sveče mu žare in ledene rože ga pozdravljajo s tihim, hladnim dihom!“

„Ki je mrzel kakor dih smrti!“ mu je zabusil April.

„Pa naj se novo leto ustavi pri vas!“ je odvrnil Januar in se ozrl vanje brez sovraštva in zavisti ter je nadaljeval:

„Da, sami si izberite mesec, saj vseh nenkrat ne more pozdraviti in objeti! Seveda ne vem, če vas bo poslušal. Jaz se pa ne bom jezil nad vami, če si izbere enega izmed vas!“

Meseci so se spogledali in nekaj zamrmrali. Naposled so umolknil.

Čas je potekal. Vsi so nestrpnno pričakovali novoletnega otroka. Vsi so imeli pripravljene svoje darove.

Že je zavladal December. Pokril si je snežno kučmo in godrnjajoč, star in betežen počasi odkoracal, da bi pozdravil novoletnega prišleka:

„Letos ga moram jaz pozdraviti, pa naj se zgodi ne vem kaj! Vse zapreke bom odpravil, vse premagal!“

Opotekajoč se je drsal in sopihal po sveže zapalem snegu.

Bil je zadnji dan leta. Starina December je čutil, da slabi. S težavo se je poganjal dalje in se ustavljal na vsak korak.

Tedaj je zagledal novoletnega otroka, ki je prihajal. Niti svojih otrplih rok ni mogel dvigniti, da bi ga objel. Že je pohitel mimo njega naravnost v naročje januarja, ki ga je ljubeče objel in zginil z njim v daljavi.

Ljudje so si pa želeli srečno in veselo novo leto!

Njeno novo leto

V črni bajti pod hribom je bilo toplo. Stara ženica je pridno nalagala v peč. Spekula bi potico, a že dolgo ni imela niti kruha, kaj šele kaj boljšega! A zato ni obupala. Kurila je svojo staro peč in pričakovala sina. Domov bi moral priti, saj je bilo že Silvestrovo. Ves čas je pogledovala po bregu, a sinove tršaste postave ni ugledala.

Dan se je prevesil v večer. Starica je še vedno kurila peč. Nato se je zleknila na ši-

roko posteljo, na kateri sta včasih skupaj z možem čakala novo leto. Letos bo sama; sama bo pestovala svojo starost, osamljenost, bol.

Zunaj je sneg počasi naletaval. Bilo ga je že skoraj do majhnih okenc. Veje starega oreha so od časa do časa zaječale pod težkim bremenom. Sence prvega mraka so se plazile pod oknom in niso upale v hišo. Stari maček se je pretegnil, nato pa je,

je rekla. „In mislim, da bi bilo bolje nič tiskati, kakor pa sprejeti takšno oskrumbo.“

Stala sta vsak na svojem koncu dolge mize; gledal jo je mirno, kakor da je trpkost dala njegovim potezom spokojno zrelost, ki se ne bo več spremenila. Mislila si je, da vzbuja takšen obraz spoštovanje, a obenem tudi nerazločen odpor, nekako tako kakor obraz gospe Marije in njenih čednostnih klečečih družabnic. In hkrati vé, da je takšna primerjava krivična, ker ima pred sabo upornika, ki ni ponižno sprejel trpljenja, kakor ga je sprejela gospa Marija, ki jo vodi samo vdanost v božjo voljo. A morebiti je prav to znamenje trpljenja, ki je spojeno z njegovimi potezami, tisto, kar jo odbija; kakor da je iz njih za zmeraj izbrisana radost, nekako tako kot v Leopardijevih pesmih. „Sédi,“ je rekel. A sam je naprej stal, levo roko je držal v hlačnem žepu.

„Pomisliti moraš predvsem, da so z dovoljenjem, da natisnemo takšno knjigo, oblasti posredno priznale, da smo. Kar ni malo. Kar pa je še bolj pomembno, je to, da ljudje dobijo v roke slovensko besedo. Razen v cerkvi je to še edina možnost, da se srečajo z njo.“

Gledal je predse, kakor da nje ni.

„Navsezadnje lahko človek platnice in naslovno stran zlepi, knjigo zavije in napiše na ovoj Mrtvi se vračajo namesto italijanskega naslova.“ Prestopil se je. „In nazadnje lahko odtrgaš platnice in naslovno stran. Tako je še najboljše.“

Pogledal jo je in se nasmehnil, a njegov smehlaj, se ji zdi, kakor da se s težavo izvija izpod kupa črnega kamnja. Bilo je kakor v pogovoru z Vero, ki je imela prav, kakor ima zdaj prav on; a nji se zdi, da bi bilo vendar mogoče narediti še kaj več, na drugačen način. Morala bi najti prave besede, da bi mu razkrila to, kar niti sama sebi ne zna dobro razložiti. Verjetno bi razumel. In hkrati se ji zdi, da so njene misli naivne. Saj so ga vendar deportirali zaradi raznašanja slovenskih knjig, in živo ima v sebi opis tistega potovanja na jug, na otoke, ker je tedaj vedela, da bi bila ob pamet, če bi njo doletelo. Ne mogla bi prenesti, da so ji roke vklenjene v železje, medtem ko sedi v želez-

niškem vozu, ki je jeklen. Dvajset železnih celic, brez oken, v poletni vročini. Če hočeš piti, ti zlije stražnik požirek vode skozi luknjo v vratih. Lomiti si moraš med okovjem kruh, ki so ti ga dali ob začetku vožnje. Pozimi pa je voz zaradi železnih sten ledenica. In potovanje traja tedne, iz zapora v zapor, skupaj s tatovi, z morilci, dokler nazadnje ne pripnejo spet vseh jetnikov na dolgo verigo, da so šestdeset centimetrov narazen eden od drugega, in jih natozorijo kakor polena v ladjinem podkrovju, poleg strojev, brez požirka pijače. A najhujši mora biti tisti občutek v jekleni škatli, sredi poletja, brez zraka, ko ti pot teče po licu, po hrbtu, a imaš roke v železju.

Zazdelo se ji je, da bo zdaj zdaj vstala, odšla na prosto, na pomol. Pogledala ga je; in on je bil dvakrat tam doli.

„Da, mogoče je neumno, kar mislim, mogoče je celo krivično, da govorim to vam,“ je počasi rekla. „A to zbiranje nekaj desetnih dijakov, da pišejo naloge v nemogoči slovenščini, to shajanje v ti sobi zaradi pustnega plesa ali zaradi predavanja, kaj ni vse to podobno početje bebca, ki se igra s kroglicami, medtem ko ljudje umirajo za kugo?“

Držal je še zmeraj levo roko v žepu in jo opazoval, kakor da se je šele zdaj dokončno zavedel njene resničnosti.

„Zakaj sprejeti knjigo z italijanskim naslovom,“ je trdo rekla. „Nočemo je! Kaj mi naj pomeni dvajset ali trideset popravljenih nalog, ko pa ni slovenskih šol, ko pa ne smeš ne govoriti ne peti po svoje! Nič učenja, ne maramo. Ne bomo sploh hodili v šolo. Naj nas vse zaprejo. Vse. Prej pa vsi na ulico. Vsi Slovenci na ulico. Vsi vaščani na cesto, z živino, z orodjem. Ustaviti promet. Kričati. Peti. Postaviti barikade. Umreti vsi, če je treba, a ne sprejeti v dvajsetem stoletju takšno ponižanje, da zbereš dva ducata dijakov in jih naskrivaj učiš materinščine! Naskrivaj? Če bi bilo vsaj res naskrivaj, a policija dobro vé za tisto sobo, kakor prav dobro vé za to sobo, in mogoče vé že tudi, da sva zdajje midva tukaj za to mizo.“

Zdaj ko je končala, se ji zdi, da je izrekla nekaj hudo žaljivega proti njemu, čeprav tega ni hotela; obenem pa

je mirna, kakor da je potolažena, ker je nazadnje dala duška svojemu starodavnemu gnevu.

„Dosti hudega so vam naredili,“ je rekel in bilo je, kakor da jo je iz spoštovanja začel vikati. In ni se premaknil; samo njegova levica, je bilo videti, se bo vzela iz žepa, a je sredi giba obstala.

„Mogoče ne toliko kakor vam, ko so vas vozili v železnem zaboju v peklenski vročini, pa z zapetjii, ki so bila stisnjena med vijake.“

A on je gledal predse, kakor da je ne poslušal, zato je rekla:

„Da, izpridili so mi sestro, da se je pobalinila in je vlak zmendral njo in svate, ko so pijani nasedli s taksiji na tiru. A ne gre za to, orient ekspres bi lahko pomendral katerekoli druge svate. Ne govorim o maščevanju, ampak o uporu.“

Zdaj se je obrnil in se prestopil; spet se je prikazal na njegovem obrazu truden nasmešek, ki je bil podoben medli zimski svetlobi na sivem zidu.

„Ko bi bilo dosti takšnih,“ je rekel. Približal se je zdolž mize in se rahlo naslonil ob rob; kljub poletju je njegov jopič temne barve, samo konca ovratnika odpete srajce sta kratki peruti beline. „A ljudje so slabotni, mir ljubijo in tišino.“

„Vsi ne. Na procesu tridesetega leta je bilo sedemdeset obtožencev. Leta enaintridesetega sedemindeset. Pa prištejte še stotine deportirancev. Če bi vse te sile pripravile eno samo, a veliko vstajo, bi zbudile pazljivost vsega sveta.“

„Mislite, da je ‚svetu‘ res toliko za pravico? Niste videli v abesinskem primeru. Kaj se vam zdi, da smo mi za Angležej kaj več ko neguš?“

„A ne glede na vse mogoče koristi drugih držav terja naš ponos, ponos belih, omikanih ljudi, da se upremo. Ampak vsi, ne samo nekateri, ki tako hodijo v ogenj po kostanj za druge.“

Zavzdihnil je in se zravnil.

(Dalje prihodnjic)

MILKA HARTMAN:

Novoletna

Novo leto zasijalo je nad belimi gorami. Novo sonce nam bo dalo novih sil; iz spanja vzdrami trudne ude, speče brate — : dvignite zaklade zlate iz prsti domače grude!

Ptičke zbirajo se v svate; jim Vincencij venčke zvije. Sonce nam topló zasije, zemlja v žarkih se umije za pomladno svatovanje.

Odženimo mehke sanje in povzdignimo vsak dan si v Gospodovo molitev!

Delajmo več — v blagor bratov, kot veleva nam naš stan, in prižgimo srca plamen Bogu, narodu v daritev!

glasno mijavkajoč, odšel iskat hrano. Stenska ura je udarjala. Deset. V izbi je brlela luč.

»Ne bo ga,« si je rekla starica. »Toda vseeno počakam novo leto!«

Zadremala je. Zdaj so se sence plazile že po bajti; skozi luknjo v slamnati strehi je neslišno padal sneg. Maček se je plazil po ognjišču in iskal hrano.

Enajst! Starica se zdrzne. Menda ni zamudila! Še eno uro. »Zdaj ne bom več zaspała,« si reče. Nekaj časa strmi v plamen petrolejke, a to jo uspava. Gleda v prazno.

Pol dvanajstih! »Zdaj resnično ne smem več dremati!« si reče in poišče sveče. Zlekne se na posteljo in strmi v zajčke, ki jih rišejo sveče na steni. Naenkrat se strese, oči še poslednjič zablodijo po temni izbi. Nato osteklenijo. Sence se priplazijo do postelje.

Tedaj se odpro duri. Val snežink se vsuje v bajto. V izbo stopi sin. Dvigne mater, ki se nemo zastrmi vanj.

»Sin!« Edina beseda, beseda obupa, obtožbe, obljub in stisk. Sence prekrijejo borino telo, maček se plazi po hiši, sveče pa brlijo, medlo, vse bolj medlo...

Marica



tedenski program



RADIO CELOVEC

NEDELJA, 6. 1.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji. — PONEDELJEK, 7. 1.: 13.45 Informacije — Komorna glasba. — TOREK, 8. 1.: 9.30 Zvoki za mlade. — 13.45 Informacije — Šport — Zborovska glasba. — SREDA, 9. 1.: 13.45 Informacije — Pri koroških zborih — Cerkev in svet. — ČETRTEK, 10. 1.: 13.45 Informacije — Družinski magazin. — PETEK, 11. 1.: 13.45 Informacije — Zabavne melodije. — SOBOTA, 12. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 6. januarja: 10.55 do 13.00/13.15: Svetovno smučarsko prvenstvo v Garmisch-Partenkirchenu: Smuk za moške — nato svetovno smučarsko prvenstvo: veleslalom za ženske iz fronta — 16.00 Rdeči avtobus (1) — 16.30 Za otroke od 11. leta dalje: Mož za mamo, igra Kristine Nöstlinger — 17.55 Otroški svet od A do Z, lahko noč za najmlajše — 18.00 Don Lurio-revija — 18.30 Peanuts; novo od Charlja Brownja in Snoopyja — 18.55 „Vsak začetek je težak“ — 19.20 Zgodbe o Gustavu, madžarski risarski film — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.10 Kristjan v času — 20.15 Parada, Alexander Sacher-masoch — 21.45 Čas v sliki — nočna izdaja in šport.

PONEDELJEK, 7. januarja: 18.00 Znanje aktualno — 18.25 Otroški svet od A do Z, lahko noč za najmlajše — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Ljudje na renču Shilu: „Sokrivac“ — 21.15 Oddaja za naročnike ORF — 21.25 Komu koristi in škoduje detektor laži — 22.10 Čas v sliki — nočna izdaja.

TOREK, 8. januarja: 18.00 Walter in Connie: Tečaj angleškega jezika — 18.25 Trixi Löwenstark, lahko noč za najmlajše — 18.30 Arnie: „Ni dneva, ki bi bil podoben drugemu“ — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Prostor za živali; prof. dr. Bernhard Grzimek — 21.05 Pota ob Luninem svitu, film Witolda Orzechowskega — 22.05 Čas v sliki — nočna izdaja.

SREDA, 9. januarja: 10.00 Televizija v šoli: Fizika za vse. Nastanek premočrtnih valov — 10.30 Zemljevid, od 5. šolske stopnje — 11.00 Program za delavce: Popolnoma napačno povezan — 16.30 Za otroke od 6. leta dalje: Kupni stroj. Z Gordanasovim lutkovnim teatrom — 17.10 Za otroke od 11. leta dalje: Mali športni ABC: Drsanje na ledu — oddaja z dr. Dietrom Seefranzom — 17.35 Indijanska reka: „Kati in škrat“ — 18.00 Tečaj francoskega jezika — 18.25 Trixi Löwenstark, lahko noč za najmlajše — 18.30 Tri deklice in trije dečki: „Skrb s šolskim prijateljem“ — 18.55 Oddaja SPÖ — 19.00 Avstrija v sliki — 19.00 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Vsako nedeljo na plesu, šaloigra Jacka Rosenthala — 21.15 Prezezi — 22.15 Čas v sliki — nočna izdaja.

ČETRTEK, 10. januarja: 10.00 Televizija v šoli: Obzorja: kajenje, od 8. šolske stopnje — 10.30 Gost pri Franzu Theodorju Csokorju — od 8. šolske stopnje — 11.20 Predelava nafte, od 6. šolske stopnje — 11.30 Kaj je praznoverje? Od 7. šolske stopnje — 12.00 Nova matematika: verjetnostni račun III (kombinatorika), za 12. šolsko stopnjo — 18.00 Tečaj italijanskega jezika — 18.25 Trixi Löwenstark, lahko noč za najmlajše — 18.30 Šport — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Fröken J. ali nevarno življenje, igra Ulricha Kühna — 21.35 Gora junakov in copata — 22.05 Čas v sliki — nočna izdaja.

PETEK, 11. januarja: 10.00 Televizija v šoli: Fizika za vse (7): Stoječi val, od 7. šolske stopnje — 10.30 Rdeči avtobus (1) — 11.00 Program za delavce: Žandar iz Saint-Tropeza — 18.00 Zeleni svet: Mednarodni agrarni magazin — 18.25 Trixi Löwenstark, lahko noč za najmlajše — 18.30 Zaljubljen v čarovnico: „Gugalni stol“ — 18.55 Oddaja Zbornice za delavce in namočence — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Komisar: Morilec Domanna — 21.20 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.25 Tisti, ki tvegajo svoj vrat, pustolovski film o ameriških padalskih artistih.

SOBOTA, 12. januarja: 15.30 Koncertna ura z Andrejo Seebohm — 16.30 Hišica — 16.55 Gulp, risarski film — 17.00 Klub seniorjev — 18.00 Mnenja sem — 18.25 Trixi Löwenstark, lahko

noč za najmlajše — 18.30 Kultura posebno — 18.55 Heinz Conrads v soboto zvečer — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Grešna vas, Max Neal — 21.50 Šport — 22.20 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.25 Dvoboj v Diablu, film iz življenja na Divjem zapadu.

2. PROGRAM

NEDELJA, 6. januarja: 18.00 Nove perspektive vesoljskih poletov — 18.30 Krščansko srce Afrike — 19.00 Operni vodič — 19.3 Čas v sliki — 19.40 Kultura posebno — 20.10 Izobrazba — aktualno — 20.15 Don Pasquale, opera v italijanskem jeziku — 21.25 Vprašanja kristjana — 21.30 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 7. januarja: 18.30 Televizija v šoli: Rdeči avtobus — 19.00 Otroci rastejo — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 Gospodarstvo — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — aktualno — 20.15 Če oče s sinom: Zdravljenje z lakoto — 21.15 Neumrljivi Gašperček, igra — 21.35 Avstrija v sliki — 21.55 Orientacija — 22.20 Čas v sliki.

TOREK, 8. januarja: 18.30 Televizija v šoli: Petrolejska ladja Voyage — 18.45 Morska biologija; Arakka-Arakka — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — aktualno — 20.15 Ura Julije Andrews — 21.05 Vesoljska ladja Enterprise — 21.50 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — 22.10 Znanje — aktualno — 22.35 Čas v sliki in kultura.

SREDA, 9. januarja: 18.30 Televizija v šoli: Kombinatorika — 19.00 Matematični kabinet — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — aktualno — 20.15 Cyrano de Bergerac — 22.05 Avstrija v sliki; Čas v sliki in kultura.

ČETRTEK, 10. januarja: 18.30 Televizija v šoli: Gost pri Georgu Rendlu — 19.00 Nastanek slikarske zgodbe — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — aktualno — 20.15 Govor in odgovor; oddaja k politični izobrazbi — 21.35 Swing — 22.25 Avstrija v sliki; čas v sliki in kultura; športni mozaik.

PETEK, 11. januarja: 18.30 Televizija v šoli: Das Waldviertel — 19.00 Zgodovina v slikah: Benetke — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 Spotoma ob koncu tedna — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — aktualno — 20.15 Originalni film: Room Service — 21.30 Zgodbe, ki se ne dajo razložiti — 21.55 Avstrija v sliki; Čas v sliki in kultura.

SOBOTA, 12. januarja: 16.50 Onedinova črta. Odhod Jamesa Onedina — 17.40 Vesoljska ladja Enterprise — 18.30 Slučaj poleg — 18.55 Glasbena poročila, nato veselje ob glasbi — 19.30 Čas v sliki — 20.00 ORF danes — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — aktualno — 20.15 Klovni, film Federica Fellinija — 21.40 Čas v sliki.

LJUBLJANSKA TELEVIZIJA

SOBOTA, 5. 1.: 12.25 Bischofshofen: Smučarski skoki — ... Športno popoldne — 18.00 Obzornik — 18.15 Proslava 70-letnice pohoda 14. divizije — 19.00 Mozaik — 19.15 Gledališče v hiši — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 3-2-1 — 20.35 3 x 7 — kviz — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 Pravniki — 22.00 TV dnevnik — 22.15 Colditz.

NEDELJA, 6. 1.: 9.25 Poročila — 9.30 L. N. Tolstoj: Vojna in mir — 10.17 Kmetijska oddaja — 11.00 Mozaik — 11.15 Otroška matineja — Nedeljsko popoldne — 16.50 Prireditev ob 30-letnici pohoda 14. udarne divizije na Stajersko — 17.50 Poročila — 17.55 Črni biseri — 19.45 Ri-

Ne čakajmo do leta 2000 ...

Glavni tajnik Zveze nafto proizvajajočih dežel (OPEC) Anderrahman Khene, je na svoji tiskovni konferenci, ki jo je imel ob svojem obisku v Bonnu, naslovil na industrijske dežele dramatičen poziv, češ da je treba nemudoma iskati izhod za krizo energije, ki grozi za konec našega stoletja. Khene je poudaril pred predstavniki industrije, da se bo svet spričo do sedaj znanih ležišč opiral samo še okoli 30 let na nafto kot vir energije. Zato svet ne sme čakati do leta 2000, ampak mora nemudoma iskati odgovor na vprašanje, kako bo mogoče v daljni bodočnosti pokriti naraščajočo potrebo po energiji. Že do leta 1990 je treba najti nove vire energije. Kot najvažnejši korak za odvrnitev grozeče krize energije je Khene priporočil pospešitev vrtnanja za nafto, dabodo lahko odprli nižje ležeče zaloge, zlasti pred obalami.

sanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.30 3-2-1 — 20.35 Zabavna oddaja — 21.20 Vietnam — 21.48 Propagandna oddaja — 21.50 Športni pregled — 22.25 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 7. 1.: 16.45 Madžarski TV dnevnik — 17.50 Gregec reši partizansko tiskarno — 18.10 Obzornik — 18.25 Enciklopedija živali — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.30 Kaj hočemo — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 3-2-1 — 20.30 T. Partijič: Mama umrla — stop — 21.30 Propagandna oddaja — 21.32 Kulturne diagonale — 22.05 TV dnevnik.

TOREK, 8. 1.: 16.45 Madžarski TV dnevnik — 17.45 E. Peroci: Rožni pogovori — 18.00 Risanka — 18.10 Obzornik — 18.25 Naši zbori iz Divače — 18.55 Mozaik — 19.00 Šolska TV: Nova matematika — 19.15 Tišina, na sporedu je nem film — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 3-2-1 — 20.30 Pogovor o mladinskem tisku — 21.20 Propagandna oddaja — 21.22 H. Fallada: Sam med volkovi — 22.10 TV dnevnik.

SREDA, 9. 1.: 16.10 Madžarski TV dnevnik — 16.30 Nogomet Milan: Ajax — 18.00 Obzornik — 18.15 Zaklad nad vodo — 18.45 Na sedmi stezi — 19.15 Mozaik — 19.20 Delavska TV tribuna — 19.50 Risanka — 19.55 Cikcak — 20.00

TV dnevnik — 20.25 Propagandna reportaža In 3-2-1 — 20.35 Film tedna: anatomija ljubezni — 22.10 Propagandna oddaja — 22.12 TV dnevnik.

ČETRTEK, 10. 1.: 15.45 Tekmovanje v slalomu moških — 17.15 Šolska TV — 17.25 Iz slovenske književnosti — 18.05 Obzornik — 18.20 Shane — 19.10 Mozaik — 19.15 Naš ekran — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 Kam in kako na oddih — 20.40 Turgenjev: Očetje in sinovi — 21.30 Četrtkovi razgledi — 22.00 Nokturno: Le vkup, le vkup, uboga gmajna — 22.15 TV dnevnik.

PETEK, 11. 1.: 16.15 Tekmovanje moških v veleslalomu — 17.45 Veseli tobogan — 18.10 Obzornik — 18.25 Narodna zabavna glasba — 18.55 Mozaik — 19.00 Marksizem — 19.25 TV kašipot — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 Tema tedna — 20.30 Propagandna reportaža in 3-2-1 — 20.40 Dolina nasilja — 22.15 TV dnevnik.

SOBOTA, 12. 1.: 16.25 Košarka Partizan: Olimpija — 18.00 Obzornik — 18.15 Doktorji — 19.05 Mozaik — 19.15 Gledališče v hiši — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 Tema tedna — 20.30 3-2-1 — 20.35 Zabavno glasbena oddaja — 21.30 Propagandna oddaja — 21.32 Pravniki — 22.00 TV dnevnik — 22.15 Colditz — serijski barvni film.

J: Zalokar:

Manjšina

Tisoč je veliko več kot deset. Če imamo tisoč predmetov, ni niti važno, če jih je deset več ali manj. Deset je manjšina, o kateri ni vredno besed. Še znanost nas uči, da lahko majhne vrednosti zanemarimo, kot da jih ni. Če hočemo torej biti znanstveniki, se ne bomo ukvarjali z malenkostmi.

Tudi, če smo praktični, nas manjšina ne briga. Denimo, da nam je voznik pripeljal poln voz premoga. Lepo ga zmečemo v klet, toda po pločniku le še ostane nekaj koščkov, takorekoč manjšina. Vendar nas ta manjšina prav nič ne skrbi. Če jo bodo ljudje steptali v prah, naj jo kar. Zaradi tega ne bomo prezebali. U kleti je namreč dovolj premoga. Res, prav smešen skopuh bi morali biti, če bi vsak košček, ki je ostal raztresen, skrbno pobrali in zbirali.

Bilo je govora o številkah in predmetih. Kar smo govorili, se je slišalo prav, celo znanstveno. Toda ljudje ne govorijo tako le o predmetih, ampak tudi o ljudeh in mislijo, da so pametni in modri. Pravijo: ali je manjšina kakega naroda sploh kaj vredna? Kakšen smisel naj ima biti pripadnik maloštevilnega naroda? Ali ni znak omejenosti, če se ubadamo z manjšino? Kaj je vendar deset napram tisoč?

Gospodarstvo - zemljiška politika

(Nadaljevanje s 1. strani)

slovenskih zadrug. Na tozadevno konkretno vprašanje dr. Mirt Zwitter kljub precej dolgemu odgovoru ni povedal o konceptu nobene besede. Poleg pomanjkanja gospodarskega koncepta je tudi pri slovenskem združenstvu prišla na dan ena tradicionalnih bolezni vseh slovenskih organizacij: Njihov naravnost bojzljivost odnos do javnosti vsake vrste in predvsem nezaupljivost do tiska. V diskusiji je prišlo namreč na dan zopet nekaj mozaikov iz skoraj docela neznan in nepoznan, v večini pa kljub državni pogodbi trnjeve poti slovenskega združenstva. Dr. Mirt Zwitter je navedel dva (od koliko?) primera jasnega zapostavljanja slovenski zadrug. Najbolj eklatantni primer je bilo zavlačevanje gradbenega dovoljenja za slovensko bančno poslopje v celovški Pavličevi ulici. Za to dovoljenje so potrebovali nič manj kot 11 let in tri mesece, dosti časa, da se je nemška konkurenca ugnezdila v center. Toda kdo je vedel o tem doslej kaj eksaktnega? Malokdo, javnost gotovo ne in obe osrednji organizaciji doslej pri nobenem političnem obisku nista omenili ta in podobne primere gospodarske diskriminacije ...

Veliko se je govorilo tudi o nemobilnosti zadrugne zveze. Treba bo pač še bolje premisliti in obnoviti pogoje kreditiranja, so ugotovili diskutanti. Obnoviti in prirediti sodobnim razmeram pa bo treba tudi vsa druga bančna poslovanja. Pri tem bo igrala eno najvažnejših nalog mlada slovenska inteli-

genca, ki je doslej zanemarjala deloma po lastni krivdi, deloma pa po nemobilnosti raznih humanističnih učnih načrtov predvsem gospodarske in tehnične vede. Veliko je bilo še nediskutiranih problemov v zvezi z gospodarsko tematiko. Organizatorji naslednjih kulturnih dni ne bodo ravnali napačno, če bodo gospodarska in socialna vprašanja koroških Slovencev postavili v ospredje programa ...

Zaradi obširnosti materiala bomo prinesli ostale članke prihodnjič. Hkrati bomo objavili tudi splošen komentar o letošnjih 5. koroških kulturnih dneh.

Srečno novo leto želi

družina TRIESSNIG

Loče ob Baškem jezeru

Naš tednik

izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave 82-6-69. — Telefon uredništva in oglasnega oddelka 84-3-58. Naročnina znaša: mesečno 10.— šil., letno 100.— šil. Za Italijo 3400.— lir, za Nemčijo 24.— DM, za Francijo 30.— ffr., za Belgijo 300.— bfr., za Švico 25.— šfr., za Anglijo 3.— f. sterl., za Jugoslavijo 60.— N. din, za USA in ostale države 7.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Zrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.